

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KAHEKSAKÜMNE TEISE ISTUNGI
PROTOKOLL**

Restoranis Ruhe,
Jõelähtme vallas, Harjumaal

22. mail 2015. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Villu Kõve, riigikohtunik
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu kohtunik
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik
Lavly Perling, riigi peaprokurör (osales päevakorrapunktide 3.2-8 arutamisel)
Sten Luiga, Eesti Advokatuuri esimees
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri asetäitja-nõunik
Toomas Vitsut, Riigikogu õiguskomisjoni liige (osales päevakorrapunktide 1-4 arutamisel)
Jüri Adams, Riigikogu põhiseaduskomisjoni liige (asendusliige) (osales päevakorrapunktide 2-8 arutamisel)

Teised osalejad:

Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Anne Palmiste, Viru Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Tanel Saar, Tartu Halduskohtu esimees
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Liis Lindström, Riigikohtu esimehe nõunik
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu kohtudirektor
Virve Aluhova, Tartu Maakohtu registrite valdkonna ja Viru Maakohtu kohtudirektor
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu esimees
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler (osales päevakorrapunktide 1-4 arutamisel)
Kai Härmand, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekanstler (osales päevakorrapunktide 1-5 arutamisel)
Urmas Reinsalu, Justiitsminister (osales päevakorrapunktide 1-2 arutamisel)
Rasmus Karja, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Maret Saanküll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik
Siret Jürgenson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Ly Mäll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Juhatas:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis: **Aliis Pihkva**, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Algus: 22.05.2015. a kell 11.00

Lõpp: 22.05.2015. a kell 16.57

Istungi päevakorras on:

1. **08.05.2015. a KHN-i 81. erakorralise istungi protokollki kinnitamine** - Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Otsuse projekt: KHN kinnitab 08.05.2015. a KHN-i 81. erakorralise istungi protokollki.
Materjalina lisatud protokoll.
2. **Kohtu esimeeste aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – kohtu esimehed
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud aruanded.
3. **Kohtute seaduse muutmise**
 3. 1 **Kohtuesimeeste valimine kõigi kohtunike hulgast ja kohtukordnike tegevusele õigusliku aluse taastamine – KS § 41 lg 3 p 4** – Justiitsministeerium, Marko Aavik
Otsuse projekt: KHN liikmed avaldavad arvamust eelnõu osas.
Materjalina lisatud memo, eelnõu ja seletuskiri.
 - 3.2 **Kohtunikuks saamise korralduse muutmise (seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus) – KS § 41 lg 3 p 4** – Riigikohus, Liis Lindström
Otsuse projekt: KHN liikmed avaldavad arvamust väljatöötamiskavatsuse osas.
Materjal edastatakse hiljem.
4. **Riigikohtu esimehe poolt Riigikogule esitatava ettekande tutvustus – KS § 41 lg 3 p 3 alusel** – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
5. **Halduskohtumenetluse seaduse töögrupi töö tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Kai Härmand
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud memo.
6. **Halduskohtute ja ringkonnakohtute halduskolleegiumite töökoormust võrdleva analüüsi tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud Haldus- ja ringkonnakohtute töökoormust võrdlev analüüs.
7. **Kohtustatistika meetodika töörühma töö tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
8. **Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Rasmus Karja; Riigikohus, Liis Lindström
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud väljavõte KHN-i otsuste tabelist.

Pikamäe: Täna on meil selle hooaja viimane istung. Kas kellelgi on väljasaadetud päevakorrale täiendusi või parandusi?

Päevakorrale kellelgi täiendusi ei ole.

Otsus: KHN kinnitab päevakorra.

Pikamäe: Enne esimest päevakorrapunkti anname sõna meie uuele justiitsministrile, kes on täna esimest korda kohtute haldamise nõukoja istungil. Kuulame ära ministri mõtted justiitshalduse valdkonnas.

Reinsalu: Üks kesksemaid selle valitsuse poliitilisi programme on seotud riigireformiga – Eesti riigis on valitsemise maht liialt suur. Kui vaadata tuleviku perspektiivi, siis isegi kui jätame kõrvale väljarände, lahkub inimesi tööturult rohkem, kui lisandub. Selleks, et valitsemise maht oleks jätkusuutlik ja jõukohane Eesti ühiskonnale, tuleb seda vähendada. See puudutab ka justiitshaldust ja õigusemõistmise korraldamist. Üks teemadering, mida ma tahan kindlasti toetada, on õigusemõistmise koormuse optimeerimine ja vähendamine. Ministeeriumil on olemas mitmed reformipaketid ja algatused, mis puudutavad kriminaalmenetluse ülevaatamist. Vangide poolt massilise kaebuste esitamise probleemi suhtes olen nõus sellega, et tuleb muuta halduskohtumenetluse seadustikku. Samuti pooldan seda, et olulisemates asjades võiks esimese astme menetlus alata ringkonnakohus. Neid ideid toetan täielikult. Kvaliteedi ja efektiivsuse tõusu üks osa on ka see, et saavutada rohkemate kandidaatidega konkursid vabanevatele kohtuniku ametikohtadele. Neid ideid, mis on seotud kohtunike ja teiste kõrgemate õigusametite ühtse eksamiga ja ettevalmistusteenistuse mudeli paindlikumaks muutmisega, toetan samuti. Üldine sõnum minu poolt on see, et mingit revolutsiooni mul plaanis ei ole. Poliitiline sõnum või idee, mis on seotud laiemas plaanis riigitasemel üldise valitsemismahu vähenemisega, peaks olema sõnum ka kõigis justiitsvaldkonna teemades. Ma suhtun suure tähelepanuga nendesse seisukohtadesse, mida kujundab kohtute haldamise nõukoda ja ei kavatse võtta neid formaalsusena. Kõik ideed ja ettepanekud, mis tulevad KHN-ist nii tervikuna kui ka üksikutelt liikmetelt, on ülimalt teretulnud.

Teine teemadering, mis on osa riigireformist, on seotud sellega, kuidas suudaksime kontrollida massilist õigusloomet. Eelmine parlament võttis vastu ligi 500 õigusakti. Üksikud seadusemuudatused, enne kui on jõutud rakenduspraktika väljatöötamiseni, on minu hinnangul väga suur probleem. Minu jaoks on eesmärk muuta õigusloome mõtestatumaks ja õigusloome tempot maha võtta. Esimese 100 päeva jooksul peakski Justiitsministeerium välja töötama dereguleerimise programmi, kus pakume välja teistsuguse lähenemisenurga õigusloome protsessile kogu valitsusala lõikes. Kindlasti on see selline teema, mida oleks huvitav arutada ka KHN-is. Sissejuhatuseks olekski need minu tähelepanekuid ning kui on tekkinud küsimusi, olen hea meelega valmis neile vastama.

Luiga: Mis tuleb asemele, kui kulusid vähendatakse? Kas ülesannete maht hakkab samuti vähenema või tuleb kuskilt uut teadmist ja efektiivsust, mis peaks tulemuse jätma samaks ka kulude vähenemise korral?

Reinsalu: Ainuke lahendus on täita samad ülesanded tõhusamal moel. Kui rääkida valitsussektori kulupoliitika plaanidest, siis üldine valitsussektori kurss, mis puudutab valitsussektori personalipoliitikat, on võetud sellele, et ametnike arv peaks järgneval neljal aastal läbivalt 1% võrra vähenema. Üldine seos on see, et kui me arvestame tööjõuturul oleva elanike arvu vähenemisega, siis see proportsioon peab peegelduma suures plaanis ka valitsussektoris. On selge, et siin on väga suur rida erandeid. Kui me vaatame õigusemõistmist, siis kohtumenetluse üks selge pudelikael on praegu prokuratuur, mida oleks personali mõttes vaja hoopis tugevdada. Samamoodi on seotud riigikaitstes eesmärgiks see, et n-õ mundrikandjate sõjaväelaste arv peaks iga aasta 50 võrra kasvama. Selles mõttes tuleb vaadata tervet valitsussektorit tervikuna ja seega ei tähenda see seda, et kohtade kaotamine toimub kõigis valdkondades mehhaanilise käsitlusena.

Majanduskulude eelarverees nähakse ette 3%-line vähendamine. See ei tähenda samuti, et kõigil riigiasutustel vähendatakse seda kulu 3% - tegevuskulud, mida riik ette näeb, peavad kokkuvõttes vähenema 3%. Kuidas seda saavutatakse, konkreetsete valitsemisalade lõikes, on eraldi arutelu koht nii Justiitsministeeriumi kui ka valitsuse jaoks tervikuna.

Pappel: Kas see reform puudutab ka kohtujuristide ja kohtunike kohti? Varsti on tulemas selline periood, kus paljud kohtunikud lähevad pensionile. Kas neid kohti siis ei täideta?

Reinsalu: Kohtujuristi reform on käivitunud väga hästi ja seega oleks väga rumal, kui me hakkaksime seda nüüd uue loogikaga tagasi pöörama. Ei ole konkreetset plaani hakata kokku tõmbama kohtunikukohtade arvu. Kohtunikukohtade puhul on murekoht see, kas konkursi korras kohad saadakse täidetud. Läbikukkuv või üks ühele konkurss ei ole tegelikult normaalne. Loomulik ja tavapärane oleks ka see, et kohtunik elaks samas kohas, kus ta õigust mõistab, mitte ei oleks tegemist külaliskohtunikuga. Kohati on praegu olukord selline, et advokaat tuleb Tallinnast, kohtunik tuleb teisest piirkonnast ja siis nad saavad Ida-Virumaal kokku. Ja mõnel juhul tulevad ka kohtualused Tallinnast kohale.

1. 08.05.2015. a erakorralise KHN-i 81. istungi protokollki kinnitamine - Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Viiakse läbi hääletus protokollki kinnitamise poolt.

Otsus: KHN kinnitab 08.05.2015. a KHN-i 81. korralise istungi protokollki.

2. Kohtu esimeeste aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – kohtu esimehed

Pikamäe: Traditsiooniliselt on esimese- ja teise astme kohtute esimeeste tööaruannete ära kuulamine olnud KHN-i kevadise hooaja viimase istungi teemaks ning selleks on ministeerium välja töötanud eraldi aruandluse vormi. Aruannete esitamine on läinud iga aasta järjest paremaks ja üksikasjalikumaks. Tahan tänada kõiki kohtu esimehi eelmisel perioodil väga hästi tehtud töö ning sisukate aruannete eest. Esile tasuks tõsta Tartu Maakohtu, Tartu Ringkonnakohtu ja Tartu Halduskohtu esimeeste aruandeid, mis ei piirdu ainult nende kohtute spetsiifiliste ülesannete kirjeldamisega, vaid vaatavad kohtusüsteemi ka laiemalt. Kuivõrd aruanded on läinud iga korraga järjest üksikasjalikumaks, siis teeme seekord nii, et me ei kuluta täiendavalt aega kohtu esimeeste aruannete ärakuulamiseks. Arvan, et kirjapandu täiendavaks ettelugemiseks puudub vajadus. Mul on ettepanek vaadata aruandeid läbi kohtu ringkondade kaupa. Esimesena võtaks vaatluse alla Tartu Maakohtu, Tartu Ringkonnakohtu, Viru maakohu ja Tartu Halduskohtu aruanded. Kas KHN-i liikmetel on Tartu Maakohtu esimehele aruande kohta küsimusi?

Tartu Maakohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Liivi Loide

Pikamäe: Tõid oma aruandes välja selle, et Tartu Maakohtu probleem on väikeste kohtumajade rohkus ja sellest tulenevad spetsiifilised probleemid seoses asjade jagamisega kohtumajade vahel. Kuidas sulle tundub, kas väikeste kohtumajade rohkus ja sellise mudeliga jätkamine on üldse otstarbekas?

Loide: Ma ei paneks rõhku sõnale „rohkus“. See, et õiguse mõistmine on igas piirkonnas tagatud, on õige. Tegelikult võiks laiemalt vaadata, kuidas korraldada asjade jagamist, eriti kohtumajade vahel, et see nii keeruline ei oleks. See, et igas piirkonnas oleks õigusemõistmine tagatud, on väga oluline. Põlva ja Võru kohtumaja osas on meil plaan moodustada Põlva-Võru kohtumaja. Sellisel juhul oleks parem tööd planeerida ja ka spetsialiseerumist toetada. Oleme alustanud sellega, et kriminaalmenetluse üldmenetluse asju, mis Võru kohtumajaja tulevad, menetlevad Põlva kohtumajaja kohtunikud.

Kui ma selle probleemi aruandesse kirja panin siis nägin seal ka teatavat ohtu, kuid olen ikkagi selle poolt, et väikestes kohtades peab õigusemõistmine säilima.

Pikamäe: Kuidas teil on olukord kohtujuristide projektiga? Kas kõigil on kohtujuristid olemas?

Loide: Need kohad, mis olid planeeritud sellel aastal täita, on täidetud. Hetkel on täitmata üks kohtujuristi koht. Oleme teadlikult lükanud selle koha konkursi välja kuulutamist edasi, kuna ootame, et osad, kes meie majas töötavad, saaksid oma õpingud sellel kevadel lõpetatud, magistrakraadi omandatud ja saaksid sellele kohale kandideerida. Seega on kohtujuristide projekt rakendunud selles mahus, mis meile selleks aastaks planeeritud oli. Meil on jätkuvalt ka teatud hulk konsultante ja ootame, et need tublid konsultandid saaksid samuti oma õpingud lõpetada ning kohtujuristi kohale kandideerida.

Aavik: Meil on kehtestatud ka vanade asjade aruandlus ja arutame seda eraldi kohtujuhtide nõupäeval. Kohtu esimehed peaksid selleks ajaks täitma ära ka kohtu esimehe lahtri aruande blanketil. Tahan Tartu Maakohtu esimeest tunnustada, kuna ta pöörab tähelepanu pikalt menetluses olnud kohtuasjadele ja tegeleb nendega.

Loide: Meil on vanade asjade aruandlus maikuu seisuga aruandes kajastatud.

Aavik: Ühendkohtumaja on väga hea areng ja see initsiatiiv on kohtu seest alguse saanud. Millal kohus selleks valmis on, et saaksime selle juriidiliselt ära vormistada?

Loide: Seal on veel teatud probleemid, mis tuleb enne ära lahendada. Peaks mõtlema sellele, kes hakkaks kahest kohtumajast moodustuvat üksust juhtima. Kohus on oma üldkogul ja TÕM-is kokku leppinud, et vormistamine peaks toimuma selle aasta lõpus.

Aavik: Kas me võime selle otsustamise septembrikuisesse KHN-i planeerida?

Loide: Jah. Üldkogu on heakskiidu andnud kahel üldkogul, TÕM-ile heakskiitu andes.

Saarmets: Kas on mingi konkreetne põhjus selle taga, et väärteomenetluse asjade puhul on näha tõusu? Kas trahviühiku suurenemine võib tähendada seda, et on oodata veel suuremat väärteoasjade tõusu?

Loide: See asjade arvu tõus tuleb täitmisasjadest, millest omakorda tuleb ka suur jäägi tõus. Aastast 2013 hakkas politsei aktiivselt tegelema tasumata trahvide sissenõudmisega. Täituri ei tegele sissenõudmisega, vaid saadavad asenduskaristused otsustamiseks kohtule ja sisuliselt tegeleb kohus sissenõudmise ja võlgnike otsimisega. Kindlasti on näha asjade arvu tõusu seoses trahvide suurenemisega. Maapiirkondades on paljud trahvi saajatest maksejõuetud ja ei suuda trahve tasuda. Teine probleem on ümberarvestuse määraga, mis tuli jaanuarist uue karistusseadustiku redaktsiooniga. On tekkinud olukord, kus inimene oma 400 eurose trahvi maksmiseks peaks palgatööd tegema 1,5 kuud. See tähendab aga 10 tundi üldkasulikku tööd. Seega on igal juhul kasulikum trahvi mitte maksta.

Pärsimägi: Leidsin ettepanekute alt kaks huvipakkuvat teemat – menetlusaluste käitumine ja advokaatide vahavad menetlusdokumendid. Kas nende teemade näol on tegemist üldise teavitusena või on pakkuda välja ka häid ideid nende probleemide lahendamiseks? Mõlemad on tsiviilkohtumenetluses probleemiks.

Loide: Kui mul oleks väga häid ideid, siis oleksin need siia ettepanekutesse täpsemalt ära märkinud. Need probleemid tõid välja meie tsiviilasju lahendavad kohtunikud, kes kaasa mõtlesid. Menetlusdokumendi näide, mille välja tõin, on minu enda tähelepanek perioodist, kus asendasin kolleegi. Advokaat esitas apellatsioonkaebuse, millele oli lisana juurde pandud 79 lehekülge justiitsministreeriumi analüüsi.

Pärsimägi: Arvan, et seadust ei ole vaja siiski muuta. Me peame ise omavahel tegema kokkuleppeid ning ka kehtiv seadus võimaldab neid asju paremini korraldada.

Loide: Jah, aga iseenesest toob see kaasa probleeme advokaatide tunnitaskude arvestamises. Peame tasusid vähendama, kuna see töö, mis on tehtud, ei ole mõistlik.

Pikamäe: Kas on veel Liivi Loidele küsimusi? Mul on ettepanek võtta Tartu Maakohtu esimehe poolt välja toodud probleemide täitmine KHN-i järelevalve alla. Lisame need probleemid KHN-i pooleli olevate teemade tabelisse. KHN peaks aitama kaasa nende küsimuste lahendamisele, mis kohtu esimehed õiguse mõistmist takistavate probleemidena on välja toonud.

Loide: Kui tohib, siis lisaksin ühe ettepaneku suuliselt juurde. Avaliku teenistuse seaduse alusel ajutiselt tööle võetud kohtujuriste võiks olla võimalik ilma konkursita üle viia alalisele kohale.

Aavik: Sisekonkurss on samuti võimalik.

Loide: Jah, on võimalik ka sisekonkurss, kuid konkurss tuleb ikkagi teha.

Luiga: Toetan väga seda mõtet, et strateegiliselt läheneda kohtutoimikute ja -dokumentide vohamise probleemile. See probleem on lisaks tsiviilasjadele ka kriminaalasjade puhul ja puudutab tegelikult ka prokuratuuri. Tegemist ei ole küsimusega, mida saab lahendada ühe kohtumaja baasil või piirmäära kehtestades. Meil peab olema strateegiline suund selle probleemi uurimiseks ja ühtsete meetmetega lahendamiseks.

Pikamäe: Loeme Tartu Maakohtu esimehe aruandluse teadmiseks võetud. Järgmisena võtame vaatluse alla Viru Maakohtu esimehe aruande. Kui suureks sa ise hindad prokuröride puudust Viru Maakohtus kriminaalasjade menetlemisel?

Viru Maakohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Anne Palmiste

Palmiste: Probleem oli juba eelmine aasta ja see ainult süveneb. Mina ütleks, et meil on probleem seoses sellega, et prokurörid on spetsialiseerunud. Spetsialiseerunud prokurörid ei tule teisi asju istuma. Kui minister käis Ida-Virumaal, siis oli idee, et leitakse konsultandid, kes hakkavad prokuröre abistama. Ma mõnan, et see kindlasti aitaks prokuröre, kuid probleem on pikaajaline.

Pikamäe: Ja see väljendub eeskätt kriminaalasjade arutamise venimises?

Palmiste: Kõike suuremad probleemid on narko- ja isikuvastaste asjadega, kuna need on suured asjad, seal on palju toimikuid ja istungeid peetakse kuude kaupa.

Pikamäe: Oskad sa öelda hinnanguliselt, kuhu te üldmenetluse asjade määramisega kalendrisse vaadates välja olete jõudnud?

Palmiste: Oskan öelda Jõhvi kohtumaja kohta – määrame istungeid 2016. aastasse. See on täiesti prokuratuuri probleem, kuna kohtul oleks võimalik asjade arutamist alustada palju varem. Rakvere kohtumajas on kõige lühemad järjekorrad.

Pikamäe: Teine Viru Maakohtu alaline probleem on kohtuniku kohtade täitmine.

Palmiste: Rääkisime sellest ministriga, et meil on kaks konkurssi just lõppenud. Esimesel kandideeris meie enda kohtunikukandidaat ja teisel konkursil ei tulnud ühtegi avaldust.

Pikamäe: Mis võiks lahendus olla lahendus, et kohtuniku konkursid võiksid õnnestuda ka Viru Maakohtus?

Palmiste: Meie oleme selle nimel palju teinud. Vahepeal oli enamik kohtuniku kandidaadi kohtadest meie käes. See ka ei aidanud, kuna meie koolitame nad kahe aasta jooksul välja ja pärast eksamit lähevad nad Harju Maakohtusse. Me ei pea õigeks, et pärast seda, kui meie oleme kandidaadid kahe aasta jooksul välja koolitanud, lubatakse neil mujale minna.

Luiga: Meil kõigil on aastast aastasse Ida-Virumaaga probleem. Ka advokatuuril on see probleem, kuna meil on ainult 8 advokaati 60 000 elanikuga linnas. Kas me ei peaks kuidagi Tartu Ülikooli või teiste õigusõpet teostavate asutustega proovima õigusteadust kohapeal õpetama hakata? Kas lahendus ei oleks see, et kohalikud inimesed ise hakkaksid seda omandama? Mujalt inimeste toomine ja nende motiveerimine stipendiumite, preemiate ning soodustustega ju tegelikult ei tööta.

Palmiste: Tegelikult töötab küll, kui vaadata vanglate osakonna näidet. Seal on palju mujalt tulnud inimesi, kes on jäänud paikseks. Tegelikult see töötab, kuid see on väga pikaajaline protsess ja võtab aastaid aega.

Luiga: Prokuratuuris, advokatuuris ja kohtus ei tööta ju.

Palmiste: Meil ei ole ilmselt midagi sellist pakkuda.

Reinsalu: Prokuratuur on kehtestanud täiendava erakorralise lisatasu rotatsiooniperioodi ajaks ja see prokuratuuri puhul töötab. Iseküsimus on see, kas inimene perioodi lõppemisel sinna jääb.

Luiga: Tuleks istutada õiguskultuur piirkonda, kus meil on seda vaja. Ida-Virumaal on ka elamispinna probleemid ja need noored, kes sooviksid sinna tööle minna, ei saagi seda teha. Peaksime pingutama selle nimel, et tekiks võimalus õigushariduse omandamiseks kohapeal.

Palmiste: Meil on olnud kõrgkoole, kes õigusharidust pakuvad.

Luiga: Peaks võib-olla Tartu Ülikooliga koostööd tegema. Kolledž on ju seal olemas.

Altuhoova: Kolledž õpetab inimesi vene keeles.

Luiga: Võtaks hoopis selle suuna, et bakalaureusekraadi ja magistrikraadi on õigusõppes võimalik saada ka Ida-Virumaalt. Minu meelest on meil vaja fundamentaalselt teistsugust lähenemist, kui meil siiani on olnud.

Pikamäe: See on tõesti probleem. Anne Palmiste on ise välja pakkunud, et tuua tagasi regioonitasu.

Palmiste: Alguses ma rääkisin seda seoses probleemiga abipersonali leidmisel, kuid nüüd on probleem selles, et me ei leia kohtunikke.

Reinsalu: Erinevatel ametiasutustel on regioonitasu poliitika täiesti erinev. Politsei puhul oli varem Tallinnas kõige suurem regioonitasu ja sellest järgmine oli Ida-Virumaa. Praeguseks on Tallinna ja Ida-Virumaa regioonitasu võrdsustatud. Regioonitasud on erinevates asutustes erinevalt sätestatud. Osad maksavad regioonitasu kõigile, kes töötavad Ida-Virumaal, osad maksavad neile, kes lähevad Ida-Virumaale ja osad ei maksa midagi. Ma jätan selle meelde ja see peab olema riigi tasemel ühtlasema poliitika küsimus.

Palmiste: Prefekt käis kutsumas noori politseisse ja temal oli neile pakkuda elamispiind.

Pikamäe: Viru Maakohtusse saabunud asjadest oli kõige rohkem kasvanud väärteomenetluste arv.

Palmiste: Sellele on sama põhjendus, mis Liivi Loide välja tõi – asenduskaristuste määramine. Meil on rohkem ka Maksu- ja Tolliameti taotluseid, kuna üle piiri tuuakse suurtes kogustes salasigarette.

Kerstna-Vaks: Ma olen seda ka enne rääkinud, et kui mina Ida-Virumaal käisin, siis kõik kolleegid, kes sinna mujalt käivad, ütlesid, et Eesti riik võiks ehitada sinna ühe kortermaja. Narva üüriturul on oma spetsiifika. Kohtunikud soovivad usaldusväärset üürileandjat, kuna kohtunikel on hirm, et üürileandja ei osutu usaldusväärseks. See hirm on täiesti põhjendatud. Need inimesed moodustaksid oma kogukonna, mis võib-olla lõimumise aspektist ei oleks kõige parem lahendus, kuid mõnest muust aspektist võib see olla väga hea. Selliste majade ehitamisega suudaks Eesti riik teha Narvat riigiametnikele atraktiivsemaks.

Härmand: Siseministeeriumil peaks olema selle küsimuse vastu samuti huvi, kuna on mõeldud ka Sisekaitseakadeemia praktikabaasi sinna rajamisele.

Pärsimägi: Viru Maakohtu aruandes on tsiviilasjade juures eraldi välja toodud menetluskulude kindlaksmääramise avaldused. Alates 2015. aasta jaanuarist peaksid need koos kohtulahenditega ära lahendatama. Prognoos 2015. aastaks on siin välja toodud ja selle järgi võtab 2015. aastal nende avalduste menetlemine rohkem aega kui 2014. aastal.

Palmiste: See prognoos on selle aasta kuude näitel.

Aavik: Viru Maakohtu näitajad, vaatamata regionaalsetele probleemidele, on päris head olnud. Kõige suurem murekoht on kriminaal- ja üldmenetlus, kuid selle põhjus peitub prokuratuuris, nagu eelnevalt mainitud. Mulle teeb muret prognoos, mis puudutab saabunud ja lahendatud asju. Prognoosi järgi on tsiviilasjade lahendamise jõudlus väiksem kui eelmisel aastal ja seda lausa 1000 lahendi võrra. Samas on sissetulevate asjade arv sama suur. Selle aasta esimeste kuude andmed näitavad samuti väikest jõudlust. Millest on selline prognoos tingitud?

Palmiste: Üks tsiviilasju lahendav kohtunik läheb lapsehoolduspuhkusele.

Aavik: Millised on meetmed selle olukorra parandamiseks?

Pikamäe: Taaskord on näha seda, et me peame lõpuks jõudma asenduskohtuniku instituudini.

Aavik: Tuleb jõuda küll, kuid asenduskohtuniku instituudiga ei lisandu siiski kohtunike kohti. Kohtunike kohtade arv jääb samaks. Nii kaua kui meil asenduskohtuniku instituuti ei ole, siis ma paluks, et te kohtujuhtide nõupäevaks mõtleksite kohtu sees välja, kuidas tulla jõudlusega toime nii, et jõudlus ei muutuks niivõrd negatiivseks. Kui jõudlus muutub sellisel määral negatiivseks tähendab see seda, et kolme aasta pärast on teil kohtus sellised probleemid, mida mõistliku aja jooksul lahendada ei suudeta.

Palmiste: Viimases TÕM-i aruandes oli meil kõik positiivne.

Aavik: Ma usun, et te saate jõudluse korda.

Palmiste: TÕM-i aruandes olid kõik menetlusliigid vähemalt viimased kolm kuud positiivsed.

Aavik: Sellele pöörame tähelepanu ka kohtujuhtide nõupäeval. Eelmise aasta näitajad on teil tegelikult väga head olnud. Vanade asjade aruannete suhtes kordan veel üle, et on vaja ära täita ka esimehe lahter.

Saabub Jüri Adams.

Pikamäe: Loeme Viru Maakohtu aruande teadmiseks võetuks. Oleme teise päevakorrapunkti juures ja toimub kohtu esimeeste aruannete ära kuulamine. Oleme jõudnud läbi vaadata Tartu Maakohtu ja Viru Maakohtu aruanded ning lähme edasi Tartu Halduskohtu esimehe aruandega. Tartu halduskohtu esimehe aruanne on mõtlema panev saabunud haldusasjade arvu poolest, kuna saabunud asjade arv on suurenenud 89,8 %. Kas suurema osa sellest moodustavad kinnipeetavate kaebused?

Tartu Halduskohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Tanel Saar

Saar: Eelmisel aastal domineerisid selgelt kinnipeetavate kaebused ja sellest tulenevalt oli ka sissetulevate asjade üldine tõus. Üks põhjus on isikuline, kuna ühe isiku poolt saabus meile üle 400 kaebuse ja teine suur kaebuste hulk on seotud vangla põrandapinna kaasusega. Mõlemad probleemid on tänaseks lahenenud. Kestev mõju seondub sellega, et vangid on avastanud, et kahju hüvitamist võib taotleda ka muudel alustel, kui ainult Tallinna Vangla kinnipidamistingimuste peale kaevates. See hakkab käesoleval aastal mingisugust mõju avaldama. Kinnipeetavate kaebuste kasvu varjus kasvab tegelikkuses ka näiteks maksuasjade ja illegaalselt piiri ületanud isikute esmaseks paigutamiseks loa andmisega seonduvate asjade arv.

Pikamäe: Meil on täna eraldi päevakorra punkt, mis puudutab halduskohtumenetluse seaduse töögrupi töö tutvustamist. Mis on sinu hinnangul kõige pakilisem probleem, mida peaks seadusandlikult teisiti tegema, et vältida olukordi, kus ühe vangi kaebused aeglustavad nähtavalt terve kohtu tööd?

Saar: Oluliseks kitsaskohaks kujunes määruskaebemenetlus. Kui põhikaebuse osas on võimalik suhteliselt üheselt ja ühe lahendiga otsuseni jõuda, siis see ei pruugi olla menetluse lõpp, kuna edasine määruskaebemenetlus võib kehtiva seaduse järgi kaasa tuua veel mitmeid määruskaebuseid. See koormus mõjutab kohut palju rohkem, kui ühe inimese kaebused.

Pikamäe: Selle küsimuse juurde tuleme 5. päevakorrapunkti juures põhjalikumalt tagasi.

Aavik: Mina tahaksin Tartu Halduskohtu esimeest tunnustada selle eest, et ta on nii hea jõudluse saavutanud selle aasta esimestel kuudel. Loodan, et see jätkub aasta lõpuni ja ma usun, et need prognoosid saavad ületatud ning kogujõudlus tuleb aasta lõpus ikkagi positiivne.

Saar: Stressiolukorras suudab kohus ennast rohkem kokku võtta kui tavaolukorras toimides, kuid selline pingutus ajaliselt väga pikalt ei tööta. Loodan, et saame endale pärast käimas olevat kohtunikukonkurssi ka ühe uue kohtuniku.

Pilving: Kas nädalavahetustel kohtunikud puhata saavad ja ööseks koju magama jõuavad või on teil kohtus permanentne eriolukord?

Saar: Nii traagiline meil olukord ei ole, kuid kohtunikud ei lähe töölt ära siis kui kell on 5 ja on ka mõnel nädalavahetuse päeval tööl.

Pappel: Positiivne jõudlus on tore, kuid tahaksin rõhutada seda, et Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumisse jõuab palju selliseid asju, kus ringkonnakohus peab ise hakkama sisuliselt tõendeid analüüsima, kuna esimese astme kohus pole seda teinud. Kiirustamine ei saa olla peamine prioriteet, kuna see toodab lisatööd ringkonnakohtule.

Saar: Ma olen täiesti nõus, et kui lahendamata asjade jääk kasvab või on juba suur, siis see paneb kohtunikule surve määrata ühes kuus lahendamisele rohkem asju kui oleks mõistlik. See aga toob lõpuks kaasa etteheited, et kõiki tõendeid ei ole alati lõpuni hinnatud või on mõni teine oluline detail tähelepanuta jäänud.

Pikamäe: Töökoormuse tohutu kasv avaldab kahtlemata mõju ka menetlusele.

Saarmets: Kas siis, kui üks kinnipeetav loobub aktiivsest kaebuste esitamisest, kaob kinnipeetavate kaebustega seotud probleem ära?

Saar: Tuleb üle vaadata probleemkohad halduskohtumenetluses. Tuleb vaadata, kust on võimalik menetlust kokku tõmmata selliselt, et see ei tekita olulist kahju menetlusosaliste õigustele. Selleks ajaks kui kinnipeetav, kes meile eelmisel aastal kõige rohkem kaebusi saatis, rahunema hakkas, jõudsimme meie kohtus oma töökorralduse ja halduskohtumenetluse seadustiku rakendamise osas nii kaugele, et me oleksime tema kaebuste lahendamisega saanud hakkama ka sellisel juhul, kui ta oleks jätkanud nende pidevat esitamist.

Pikamäe: Loeme ka Tartu Halduskohtu esimehe aruande sisu teadmiseks võetuks. Lähme edasi Tartu Ringkonnakohtu aruande arutamisele. Aruande alusel võib öelda, et teie suurim probleem on seotud ruumidega.

Tartu Ringkonnakohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Kersti Kerstna-Vaks

Kerstna-Vaks: Ma loodan, et minister tuleb meile külla ning me saame talle täpselt näidata, kui suur ruumiprobleem meil Tartus tegelikult on. Hetkel oleme tegelnud ise lahenduste otsimisega ning läbirääkimised prokuratuuriga on jõudnud nii kaugele, et prokuratuur kolib kohtumaja teisele korrusele ehk ära nendest ruumidest, mis asuvad Tartu Maakohtu saalide ukse taga. Teisel korrusel asub Tartu Halduskohus ning seega välistab see kallutamata kohtupidamise näilisuse probleemi. Selline paigutus on võimalik tänu sellele, et Virve Aluhova on registriosakonna täies mahus ära mahutanud kohtumaja esimesele korrusele. Selline paigutus annab Tartu Ringkonnakohtule juurde kuus kabinetti. Kohus üldise olukorraga siiski väga rahul ei ole ning oleme seisukohal, et võiksime asuda oma ajaloolises kodus, mis asub Veski tänaval. Teine lahendus oleks see, et registriosakond kolib kohtumajast välja ja prokuratuur annab meie kasutusse täiendavad ruumid viiendal korrusel.

Meil käib konkurss kohtuniku kohale ja see on väga pikale veninud. Meie poolt on kõik ettevalmistused juba tehtud ning tema jaoks on meil kabinet olemas.

Pikamäe: Riigi peaprokurör on lubanud meiega ühineda pärast lõunat ning siis saame kuulata ära ka tema seisukoha selles asjas.

Kerstna-Vaks: Lugesin ka eelmise KHN-i istungi protokollid, kus Peeter Roosma rääkis, et kuuldused meie ruumi probleemist on jõudnud ka Strasbourgi.

Pikamäe: Aruandes on ettepanek Tartu Ringkonnakohtu kohtuniku koha ennetavaks täitmiseks. Sisuliselt on tegemist taotlusega tuua Tartu Ringkonnakohtusse üks kohtuniku koht juurde. Teisiti ei ole võimalik täita kohta, mida ei eksisteeri.

Kerstna-Vaks: Meile tuleks tuua üks kohtuniku koht alaliselt juurde, kuid see täidetak ajutiselt ja kohtunike arv oleks ajutiselt 16. Ministeeriumiga suheldes tajusin vale arusaama, et kohtunik Agu Timmi lõpetab aasta enne pensionile minekut töö tegemise. See ei ole tegelikult nii. Tema apellatsioonide jääk on 80 asja ringis, mis tähendab seda, et kui talle apellatsioonide jagamine lõpetada üheksa kuud enne pensioneerumist, siis need asjad jõuab ta ära lahendada. Talle täiendavalt uute asjade juurde jagamine ei ole mõistlik, vaid põhjustab hiljem uuesti ümberjagamise. Ettepaneku tegimegi selleks, et ennetada uue probleemi tekkimist. Kohtuniku konkursside läbi viimine võtab väga palju aega. Isegi kui kohtunik kirjutab aasta enne pensionile jäämist avalduse, et ta soovib pensioneeruda, ei leia me nii kiiresti konkursi kaudu uut kohtunikku. Arvestades meie jääki, pikka menetlustähtaega ja seda, et sellel aastal on tulenevalt Tartu Halduskohtu suurenenud jõudlusest kasvanud apellatsioonide arv, oleks meil ajutiselt vaja täiendavat kohta Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumisse. Loodan, et ka Tartu Ringkonnakohtu aruandes välja toodud ettepanekuid hakkab KHN arutama.

Pikamäe: Kas probleemi ei lahendaks see, kui Agu Timmi koht saaks täidetud samast kuupäevast kui ta pensionile läheb? Uut kohtunikku ei hakataks otsima alles siis kui ta pensionile läheb ja seega ei tekiks ka vahepealset aega, kus see kohtuniku koht ei oleks täidetud.

Kerstna-Vaks: Kindlasti ei tohi tekkida perioodi, kus see kohtuniku koht on täitmata. Tekib lihtsalt küsimus, kas keskmise menetlusaja pikkus saaks sellises olukorras oluliselt lüheneda. Vanade asjade jääk arvuliselt väheneb, kuid nagu eelnevalt mainitud, on sisse tulevate apellatsioonide arv kasvanud.

Pikamäe: Kust võiks tekkida juurde täiendav kohtuniku koht?

Kerstna-Vaks: Meie seisukoht on, et peaksime korraldama ministeeriumi ja kõigi teiste asjaosalistega nõupidamise meie ettepaneku arutamiseks. Selliselt saaksime seda ettepanekut juba täpsemalt arutada septembris KHN-i istungil. Täna ma ei ole valmis seda ettepanekut täpsemalt arutama, vaid tutvustasin Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi mõtet. Mina kohtu esimehena toetan seda mõtet.

Täiendavate tähtjaliste konsultandikohtade loomine osutus väga sobivaks, et lahendada suurenenud määruskaebuste arvuga seotud probleeme. Samas konsultantidest ega kohtujuristidest ei saa eeldada, et nad apellatsiooni astmes lahendaksid apellatsioonkaebusi sellises mahus ja viisil, et kohtunikel oleks vaid dokumentide allkirjastamise kohustus.

Pilving: Toetan seisukohta, et midagi tuleks seoses halduskolleegiumi jäägi vähendamisega ette võtta. Kui mina läksin ringkonnakohtust Riigikohtusse, siis oli kohtuniku koht täitmata 9 kuud ja seetõttu tekkiski halduskolleegiumile selline jääk. Samuti kasvas sellel perioodil oluliselt sissetulevate asjade arv. Ajutisest kohtuniku koha täitmata jätmisest tulenevat probleemi saab kõige paremini lahendada ajutise kohtuniku koha andmisega. Üks variant on taganeda senisest poliitikast haldusasjades ja saata puudulikult lahendatud asjad ringkonnakohtust tagasi halduskohtusse. Praegu parandab ringkonnakohus ise halduskohtu vead ja ei saada asju tagasi halduskohtusse. See tähendab aga töö kuhjumist ringkonnakohtusse ning kui ringkonnakohus ei tule asjade hulgaga enam toime, siis peab ta saatma asjad tagasi halduskohtusse.

Eerik: Mul on küsimus seoses kohtu kohtade ajutise juurde andmisega. Tartu Ringkonnakohtule on ka alaliselt kohtuniku kohti juurde antud ja seega ma tahaksin teada, kas see on midagi muutnud.

Kerstna-Vaks: Konkurss sellele kohale ei ole veel lõppenud.

Aavik: Mõne aasta jooksul on Tartu Ringkonnakohtule antud juba kaks kohtuniku kohta ja mõistlik oleks nende kohtade mõju ära oodata enne, kui täiendav koht juurde anda.

Kerstna-Vaks: Praegune Tartu Ringkonnakohus on loodud Tartu Ringkonnakohtu ja Viru Ringkonnakohtu ühinemisega. Enne seda ühinemist, 2009. aasta 1. jaanuar, oli Viru Ringkonnakohtus 8 kohtuniku kohta ja Tartu Ringkonnakohtus 10 kohta. Selle ühinemise tulemusena võeti Tartu Ringkonnakohtult ära 4 kohtuniku kohta. Me oleme tagasi saanud 2 kohtuniku kohta ning tegelikult

oleks meil veel õigus tagasi saada 2 kohtuniku kohta. Seega ei saa väita, et Tartu Ringkonnakohus oleks kohtuniku kohti juurde saanud. Me oleme lihtsalt tagasi saanud 2 kohtuniku kohta nendest 4st kohast, mis meilt 2009. aastal ära võeti.

Pappel: Halduskolleegium on olnud pidevas ülekoormuses. Keskmise menetlusaeg on järjest suurenenud ja väga oluliselt. Detsembrikuu KHN-is rääkisime Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumist ja jõudsime järeldusele, et ka 200 päeva ei ole normaalne keskmine menetlusaeg. Selleks, et Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumis saavutada menetlusaja lühenemine, ei aita ainult sellest, et kohtunikud teevad tavapäraselt oma tööd, vaid ajutiselt tuleb leida mingisugust lisaressurssi. Aruandes välja toodud taotlus oligi sellega seotud. Me ei saa prognoosida, kas meile tuleb rohkem või vähem kinnipeetavate kaebuseid ning seega on hetkel olukorra parandamiseks kõige mõistlikum variant ajutise kohtuniku koha andmine. Hetkel me tunnetame väga hästi Tartu Halduskohtu eelmise aasta suurt ülekoormust ja seda just seoses apellatsioonkaebustega. Määruskaebuste arv on vähenenud. Isegi kui me lahendame 8-9 apellatsiooni ühes kuus oleme me ikkagi miinuses ja see tähendab seda, et aasta pärast on meil palju suurem probleem juba. Kindlasti ei saa siis rääkida sellest, et meie menetlusaeg hakkaks lühenema, pigem hakkab see pikinema.

Siigur: Mul on Kersti ettepaneku osas väike remark. Kui me räägime Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi ühest lisakohast, siis me tegelikult räägime Tallinna Halduskohtu hetkel täitmata kohast. Mis puudutab seda konkreetset situatsiooni, et Tartu Ringkonnakohtust läheb pensionile üks kohtunik, siis ei saa ära unustada tõsiasja, et Tallinna Halduskohtust läheb järgmisel aastal pensionile kolm kohtunikku.

Aavik: Kahtlemata on Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumil probleemid ja nende lahendamiseks tuleb tegeleda. Üheks lahenduseks oleks kindlasti koha tekitamine, kuid tavaliselt kipuvad kohtuniku kohtade liikumised alaliseks jääma. Ringkonnakohus peaks arutama seda, et teised kolleegiumid tulevad appi, kuna see on kohtu ühine probleem. Tallinna Ringkonnakohus on kunagi nii teinud ja teist kolleegiumi abistanud. Ka seda varianti võiks mõelda ja analüüsida.

Kerstna-Vaks: Kristjanile vastuseks, et kui ettepanek tehti, siis me ei teadnud, et teil on 1 täitmata koht ja sellega on seotud probleemid. Paavo Randma saab riigikohtunikuks ja kriminaalkolleegiumis tekib vaba koht. Konkurss selle kohale, mis meile eelmisel aastal anti, on väga pikale veninud ja parimal juhul täitub see koht septembris või oktoobris. Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium on eelmise aasta andmete põhjal 32% ülekoormatud. Halduskolleegium oli 23% ülekoormatud. Seega ei ole Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumil ressursi aidata halduskolleegiumi. Üks võimalus on see, et kohtu esimees hakkaks 100%-liselt töötama ja siis ülekoormus väheneks. Kohtu esimees töötas kuni 1. veebruarini 66% ettekandmist ja 100% kaasaistumist. 1. veebruarist töötab kohtu esimees 50% ettekandmist ja 100% kaasaistumist. Kui ministeerium leiab, et kohtu esimees peab hakkama töötama ka 100% ettekandmist, siis kohtu esimees hakkabki seda tegema, kuid siis on selge, et kohtu esimees ei täida muid ülesandeid. Kui me kohtuniku koha lisaks saime, siis leppisime kokku, et kohtu esimees hakkab tegelema ka Ida-Virumaa probleemidega ning kohtu esimees on sellest kokkuleppesest ka kinni pidanud. Seega selline arusaam, et me midagi ei tee, ei ole õige. Me oleme lihtsalt ülekoormatud. Meil on viieliikmelised kolleegiumid, mis tähendab seda, et kui ühte kohtunikku pole, siis on 20% ressursi puudu.

Luha: See ettepanek ei ole täna otsuse langetamiseks. Saame ministeeriumis kokku, arutame kõik läbi ning tuleme selle juurde septembri KHN-i istungil tagasi. Sellist asja nagu kohtuniku normkoormus Eestis ei ole.

Pikamäe: Sa ennetasid minu ettepanekut. Tartu Ringkonnakohtu ettepanek on tehtud, kuid täna ei suuda keegi meist võtta seisukohta selle ettepaneku põhjendatuse osas, kuna see nõuab täiendavat analüüsi. Tuleme selle juurde tagasi sügisel. Igalt poolt vaatavad vastu probleemid, mis näitab, et on vaja asenduskohtuniku instituuti. Loeme Tartu Ringkonnakohtu esimehe aruande teadmiseks võetuks. Lähme edasi Harju Maakohtu esimehe aruandega. Kas kellelgi on Helve Särjavale küsimusi? Aruandest selgub, et ka Harju Maakohtus on kohtuniku konkursid hakanud ebaõnnestuma.

Harju Maakohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Helve Särgava

Särgava: Jõudlus ja kohtade komplekteerimine on omavahel võrdelises sõltuvuses. Kuus kohta on meil praegu vakantsed, kuid tundub, et nendele kohtadele toimuv konkurss läheb praegu edukalt. Eelmisel aastal läks meilt 5 kohtunikku ringkonnakohtusse, kaks kohtunikku on lapsekooliduspuhkusel ja üks kohtunik on ministeeriumi teenistuses. Kui meil saab selle aasta jooksul 6 kohta täidetud, siis paraneb ka jõudlus.

Saarmets: Harju Maakohtu aruandes on ettepanek viia sisse noorkohtuniku mentori institutsioon. Kas mentorina on siin mõeldud teist kolleegi või hoopis kedagi väljastpoolt?

Särgava: Olen teinud selle ettepanku ka varem ja siin on silmas peetud teist kolleegi. Uusi noori kohtunikke tuleb päris palju ja neile oleks vaja vahetut tuge.

Pilving: Kui palju on Harju Maakohtust lähiajal kohtunikke pensionile minemas? Mis võib olla selle põhjuseks, et kohtuniku konkursid teil enam edukad ei ole ja mida selle suhtes ette võtta?

Särgava: See on tõesti kahetsusväärne. Mina näen selgelt ühe põhjusena seda, et kadus kohtunike pension. Enne kandideerisid igal konkursil paljud advokaadid, kuid pärast pensionite ära võtmist on neid märgatavalt vähem kandideerinud. Teatud sotsiaalsed garantiid on ikkagi väga olulised. Praegu olen konkursside osas väga optimistlik, kuna nüüd kandideerivad ka kohtujuristid. Meie 4 kohtujuristi, kes kandideerisid, tegid eksamikomisjoni andmetel eksami väga edukalt. Samuti loodame, et ka riik saab aru, et sotsiaalseid garantiisid on vaja ning midagi nendest ka taastatakse.

Järgmise kolme aasta jooksul läheb Harju Maakohtust pensionile 1-2 inimest. Kuskil kolme aasta pärast läheb 4-5 inimest.

Kõve: Mind huvitas aruandes välja toodud pankroti järelevalve süsteem. Kas sa saaksid selgitada, mida see tähendab?

Särgava: Pankroti järelevalve süsteem tähendab seda, et Exceli tabelis on meil näha, millal pankrotihaldur peab esitama oma aruande. Kui aruanne õigeks ajaks ei tule, siis saadame kohtuniku allkirjaga meeldetuletuskirja. Meil on olemas juba esimesed kokkuvõtted, mis on tehtud selle tabeli abil, ning neid lähme analüüsima ja arutama pankrotihaldurite kojaga.

Kõve: Kas on näha, et aruannete esitamine on kiiremaks läinud?

Särgava: On.

Kõve: Kas perspektiiv oleks ühtse kohtu loomine?

Särgava: Korraaks mõtlesin, et miks mitte. Näiteks kriminaalasjadega tegelevate kohtunike hulgas on kohtunikke, kes on andekamad ja nemad võiksid arutada üldmenetluse asju ning teised võiksid arutada lihtmenetluse asju. See õhku visatud mõte ja kindlasti tekib siin erinevaid mõtteid.

Luiga: Kuidas vääртеomenetluse asjade arv pole Harju Maakohtus kasvanud? Kas regionaalselt on niivõrd suured erinevused?

Särgava: Ma ei oska seda väga põhjendada, kuid ju siis on väljaspool Harjumaad rikkumisi rohkem. Samas oli meil paar aastat tagasi väga suur vääртеomenetluse asjade arvu tõus.

Luha: Veider ongi see, et vääртеoasju, võttes arvesse kohtu suurust, jõuab Harju Maakohtusse vähem kui mujale.

Loide: Valga puhul mängib oma rolli piir.

Pikamäe: Loeme ka Harju Maakohtu esimehe aruande teadmiseks võetuks.

Lõunapaus 12.45-13.40

Lahkub Urmas Reinsalu

Pikamäe: Jätkame Pärnu Maakohtu esimehe aruandega. Rubo Kikerpill, mida sa ise näed Pärnu Maakohtu suurimate probleemidena õigusemõistmise tagamisel?

Pärnu Maakohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Rubo Kikerpill

Kikerpill: Meil on samuti probleem sellega, et paljud ringkonnakonnaprokuröride kohad on täitmata ja seega on prokuröre vähe. Prokuratuuri seadus lubaks kasutada üldmenetluses ka abiprokuröre, kuid millegipärast ei luba prokuratuur seda teha. Kõik kohtuasjad ei ole nii keerulised, et ringkonnaprokurörid peaksid neid käima kohtus istumas, kuid prokuratuuril on mingisugused omad põhimõtted. See takistab õigusemõistmist kriminaalasjades, kuna kohtul oleks võimekus üldmenetlusi palju kiiremini läbi viia.

Enne tõhusama õigusemõistmise projekti rakendamist oli Pärnu Maakohus alamehitatud. Tänapäevaks on see probleem lahenduse leidnud ja tulemused on esimese nelja kuuga lootustandvad. Jõuame rohkem asju lahendada kui neid sisse tuleb.

Pikamäe: Kas asjade kasv Pärnu Maakohtus on seotud eeskätt väärteomenetluses asenduskaristustega?

Kikerpill: Need on politsei poolt saadetud asendustäitmised ja nende vähenemist ei ole loota. Kuivõrd inimestele ei ole raha, et trahvi maksta, siis jäävad need maksmata ja kohus peab nendega tegelema. Enamus asenduskaristustest lõpeb sellega, et me määrame üldkasuliku töö, kuid selle määramine võiks olla ka politsei pädevuses. Ainult aresti määramine võiks jääda kohtu pädevusse. Selle tulemusel väheneks meil töökoormus olulisel määral.

Riigi õigusabi seadusest tulenevalt määrab prokurör süüdistatavale kaitsja, aga kui ta tahab kannatanule määrata kaitsjat, siis ta peab kohtusse pöörduma. Näeme tihti seda, et isikuvastaste kuritegude puhul on kannatanu jäänud kaitseta. Näiteks alaealiste asjades oli üks kaasus, kus kannatanu oli alaealine laps ja süüdistatav oli alaealise lapse ema ehk siis ka kannatanu seaduslik esindaja. Selle kaasuse puhul pidi prokurör kohtu kaudu taotlema kannatanule kaitsjat. Tegelikult võiks sellistes asjades prokurör ise omada õigust kaitsja määramiseks.

Saarmets: Vahe on selles, et kannatanute osas peab hindama ka majanduslikku seisundit. Kahtlustatavate puhul sellist hindamisküsimust ei ole. Kas sa oskad öelda, kui palju selliseid olukordi on?

Kikerpill: Me näeme, et kannatanud on liiga tihti kaitsjata jäänud. Kohtusse tulles on süüdistatavatel kaitsjad olemas, kuid kannatanul ei ole algusest peale mitte kedagi ja ta ei ole saanud oma positsiooni kindlustada.

Pikamäe: Palju neid kannatanule riigiõigusabi määramise asju on?

Luiga: Tegelikult on neid asju kahjuks väga vähe, kuid oleme ise ka selleks vajadust näinud. See on tegelikult probleem. Teatud juhul on selgelt näha, et kannatanu vajab seda esindamist. Võib-olla peaks kohus ise õigel ajal märkama, et kannatanule on vaja esindajat ja selle tagama või peaks alaealiste asjades esindaja olema kohustuslik. Me tegeleme praegu koostöös Justiitsministeeriumiga riigiõigusabi kontseptsiooni üldise üle vaatamisega ja ma loodan, et me leiame sellele küsimusele lahenduse.

Pikamäe: Seega peaks Rubo Kikerpilli märkuse meelde jätma. Oleme Pärnu Maakohtu esimehe aruande teadmiseks võtnud. Lähme edasi Tallinna Halduskohtu esimehe aruandega.

Tallinna Halduskohtu esimehe aruanne õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Kristjan Siigur

Siigur: Tallinna Halduskohus on väga töökas kohus. Prognooside kohapealt – ei ole võimalik prognoosida sisse tulevate asjade hulka. Samuti ei ole võimalik prognoosida sissetulevate asjade spetsiifikat. Näiteks palkas Maksu- ja Tolliamet 2013. aastal palju uusi revidente ning arvasime, et meile tuleb seega palju tööd juurde, kuid seda ei juhtunud. Uute revidentide palkamisega muutis

Maksu- ja Tolliamet ka oma poliitikat. See näitab, et tegelikult on võimatu prognoosida, mida üks või teine asi endaga kaasa võib tuua. Arvan endiselt, et me oleme olnud väga tublid ja tahame nii ka jätkata.

Tõhusa õigusemõistmise projekt on meil käima läinud. Uusi kohtujuriste ei ole me praegu väga palju juurde võtnud, kuna tahtsime ära oodata kevadised lõpetajad. Praegu on viiele kohale konkurss välja kuulutatud ja avalduste esitamise tähtaeg on juuni lõpus, kuna siis peaksid kõigil lõpetajatel olema diplomid käes. Mõned meie kohtujuristidest on läinud ka teistesse kohtutesse.

Pikamäe: Vakantseid kohtuniku kohti on praegu kaks?

Siigur: Jah, vakantseid kohtuniku kohti on kaks. Ühele kohale on välja kuulutatud konkurss ja on olemas ka kandidaadid. Tallinna Halduskohtu koosseisus on 18 kohta ja kui me vaatame ajas tagasi, siis see on taganud selle, et stabiilselt on ametis 16 kohtunikku. Alati on mõni koht tühi, mõni kohtunik on pensionile minemas ja mõni kohtunik on lapsehoolduspuhkusel. Järgmisel aastal läheb pensionile 3 kohtunikku, kes on kõik oma kindlast plaanist teada andnud. Nendel kohtunikel on jäagid keskmiselt natukene suuremad ning meie üldkogu võttis seisukoha, et uute asjade jagamine tuleks suveks peatada. See tagab selle, et kohtunikud jõuavad võimalikult paljud nende menetluses olevad asjad enne pensionile minekut ära lahendada.

Vanu asju on meil vähe. Alati on neid asju, kus venimine on tingitud protsessiosalise pahatahtlikkusest.

Saarmets: Kas sa oskad seletada, miks saabunud haldusasjade arv on sisuliselt sama, mis enne, ja lahendatud asjade arv on ka sisuliselt sama, kuid keskmine menetlusaeg on 26% tõusnud?

Siigur: Ma ise ka aruande koostamise ajal mõtlesin, mis see põhjus võiks olla, kuid kuna mul isiklik mälu 2013. aasta kohta puudub, siis ma ei oska seda põhjendada.

Pappel: Teil on olnud pidevalt probleem kolmanda paketi. Kas see on nüüd lahenenud?

Siigur: 2014. ja 2015. aastal on nende probleem muutunud palju suuremaks seoses sellega, et nad said väga palju kinnipeetavate kaebuseid ja tekkis olukord, kus arvestades koormuspunkte, said nad sama palju asju kui teised kohtunikud, kuid asjade arvu osas said nad kinnipeetavate kaebuseid palju rohkem. Selle probleemi lahendamiseks tegime me mai alguses tööjaotusplaani ümber nii, et kinnipeetavate asjad jaguneksid kõigi kohtunike vahel võimalikult võrdselt. See meede on võetud kasutusele, kuna kinnipeetavate kaebused kipuvad kohtunike tööd takistama. Planeerimis- ja keskkonnaõiguses on võrreldes teiste asjadega natuke rohkem selliseid asju, kus on rohkem menetluslikku tegevust ja sageli ka palju menetlusosalisi. Kui vaatame sissetulevate asjade arvu järgi, siis planeerimis- ja keskkonnaõiguse asju ei ole olnud palju.

Pikamäe: Aruandes on välja toodud see, et tegelete koormuspunkti süsteemi ümbervaatamisega. Kas Tallinna Halduskohtus on mingi oma koormuspunkti süsteem või siin on peetud silmas üldist koormuspunkti süsteemi?

Siigur: Meie üldkogu on väga rahulolematu KIS-i koormuspunkti süsteemiga. Mõte on kaotada ära koormuspunkti arvestamise koefitsiendid, mis arvestavad seda, kas tõlk oli istungil või kas asi lahendati otsuse või määrusega. Üleriigiliselt tahaks jõuda selleni, et lepitakse asja liigi ja kategooria kohta kokku kindel punkt. Näiteks kaebus maksuotsuse peale annaks alati 34 punkti ja oleks arvestatud juba see, kui palju laheneb ära kokkulepetega ja kui palju tuleb loobumisi. Kohtunikes tekitab omavahelist hõõrumist see, et varasemalt jagati asju järjekorras, kõik said asju võrdselt ja keegi ei saanud vaadata, milliseid asju keegi sai. Nüüd on punktiarvestus väga täpne. See on pigem kohtunike omavahelise töökoormuse võrdsustamise küsimus. Sellega tegeleb ka töögrupp, mida nimetatakse Timo töögrupiks.

Aavik: See töögrupp vaatab koormuspunkti süsteemi üle, kõrvaldab ebakõlad ja kõik muu, mis kohtunikke häirib, et saavutada võimalikult suures osas kompromiss. Detsembris tahame tulla KHN-i, et saada uutele ettepanekutele heakskiit.

Luha: Timo töögrupp on sama töögrupp, mis on liidetud kohtustatistika meetodika töögrupiga. Kunagi, kui töökoormuspunkte hakati välja töötama, moodustati menetlusliikide põhised töögrupid, kes lähtusid ainult sellest konkreetsest menetlusliigist ja seetõttu ongi erinevate menetlusliikide

töökoormuspunktide arvestamise meetodika mõnevõrra erinev, ka arvestatakse erinevaid koefitsiente. Sellel aastal ongi töökoormusmeetodika eesmärk see, et kohtute üldkogud arutavad töögrupi tehtud ettepanekud läbi. Eesmärgiks on saada võimalikult lihtsalt kasutatav töökoormusmeetodika, kus ei oleks ebamõistlikult palju erinevaid koefitsiente. Samuti on eesmärgiks see, et erinevad menetlusliigid muutuksid võrreldavaks.

Pikamäe: KHN võiks selle juurde tagasi tulla detsembris?

Luha: Jah.

Pikamäe: Loeme Tallinna Halduskohtu esimehe aruande teadmiseks võetuks. Lähme edasi Tallinna Ringkonnakohtu esimehe aruandega.

Tallinna Ringkonnakohtu esimehe aruande õigusemõistmise korraldamisest ja ressursside juhtimisest kohtus – Urmas Reinola

Reinola: Mina juhendusin sellest, et sellel aastal käib esimeeste aruannete ettekandmine teisel moel ning seega jätsin kõrvale ka esialgse aruande. Ma lühidalt markeerin oma mõtted ja selgitavad märkused selle aruande kohta.

Kohtu esimehe hinnang aruandeperioodi eelarve- ja personalivahendite piisavusele, samuti hinnang kohtuniku ametikohtade täitmise edukusele:

Eelarvevahendeid, sealhulgas personalikulu, kasutasime ära üle 2,4 miljoni euro, arvestades ka arengueesmärkide raha. See oli piisav, et palgad välja maksta. Harju Maakohus hakkas kiirelt TÕM projekti ellu viima ning selle tõttu pidime taotlusega paluma endale kahte konsultandi ametikohta juurde, mida me ka saime. Saime juurde ka ühe kohtuniku koha, Viru Maakohu täitmata kohtuniku koha ümberpaigutamisenä ja seega on Tallinna Ringkonnakohtu kohtunike kohtade arv 29. Täidetud on 28 kohtuniku kohta. Eelmisel aastal oli meil kohtunike hulgas suurem liikumine. 4 kohtunikku lahkus ja 5 kohtunikku tuli juurde. Lahkujatest 3 kohtunikku läksid pensionile ja tsiviilkolleegiumi esimees läks Riigikohtusse. 5 uut kohtunikku, kes on meile tööle tulnud, on hästi sisse elanud. Selle aasta jaanuaris olid täidetud kõik 29 kohtuniku kohta, kuid seoses Viive Ligi siirdumisega Riigikohtusse, on meil hetkel täitmata 1 koht halduskolleegiumis. Selle kohale on konkurs lõppenud ja hetkel viiakse läbi julgeolukontrolli ning ma loodan, et see koht saab lähiajal täidetud.

Hinnang töökoormusele-, jõudlusele, menetlusaja kestvusele ja lahendamata menetluste hulgale, sh vanade asjade osakaalule ja põhjustele:

Numbrilisest aruandest tuleb välja tõsiasi, et nii tsiviil- kui kriminaalasju saabus kohtusse vähem kui eelmisel aastal. Tsiviilasju saabus kohtusse 346, kriminaalasju 157. Haldusasju saabus kohtusse rohkem kui eelmisel aastal, kuid halduskolleegiumi kohtunikud ka lahendasid asju rohkem kui eelmisel aastal. Halduskolleegiumi kiituseks tuleb öelda seda, et apellatsioonide keskmine menetlusaeg lühenes 7 päeva võrra.

Tsiviilkolleegiumi ja kriminaalkolleegiumi keskmine menetlusaeg pikenes 9-21 päeva.

Tooksin välja paar vana kohtuasja, mis on venima jäänud ja millega meil on probleemid:

Meil on halduskolleegiumi menetluses üks haldusasi, mis kontrollides eilse päeva seisuga oli menetluses olnud 1396 päeva. See on üks kaebus Tallinna linnakomisjoni otsuse peale õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamiseks. Seal on vara tagastamisega seoses muutunud pärijad ja pärijate ringi on koguaeg täpsustatud. Pärijate tuvastamisega oleme jõudnud Saksamaale ja sealt tulevad saksakeelsed dokumendid, mida praegu tõlgitakse. Kuu aega tagasi arvasime, et saame istungi selle asja arutamiseks määrata mai lõpuks, kuid siiani istungi aega määratud ei ole.

Teine probleemne kohtuasi on tsiviilasi. Kinnistusraamatu kande parandamise asi, mis on menetluses olnud 804 päeva. Selle asja võib tänaseks lahendatuks lugeda, kuna otsus kuulutatakse kirjalikus menetluses 22. juunil.

Andmete kättesaamine KIS2-st on minu jaoks küll probleem. Ma olen palunud haldurite käest abi andmete saamiseks, kuid andmed, mis tulevad, on päevade võrra erinevad ja ei ühti. Mina neid andmeid ei usu ja seetõttu on kõige õigem viis kolleegiumi siseselt ise pidada arvestust oma lahendite edasise saatuse kohta Riigikohtus.

Ministeeriumi statistika järgi oli meil apellatsioonimenetluse keskmine arvestuslik menetlusaeg seisuga 2014. aasta detsember 170 päeva ja kui võrrelda seda 2013. aasta ja 2012. aasta näitajatega, siis on menetlusaeg lüüdnud 15 päeva võrra pikemaks. Põhjuseks on see, et 2 kohtuniku kohta oli täitmata ja 2014. aastal ei olnud igal kohtunikul veel oma kohtujuristi.

Kaebuste lahendamiseks, distsiplinaarmenetluse algatamise kohta, viisin läbi 7 järelevalvemenetlust, millest 3 olid esitatud Riigikohtu esimehe poolt ja 4 oli kodanike poolt. Kõik järelevalvemenetlused lõpetati ja distsiplinaarmenetluste algatamisest loobuti.

Hinnang õigusemõistmise korra kohasele toimumisele kohtus

Minu hinnangul on toimunud suurepärane õigusemõistmine. Võrreldes 2014. aastaga lühenesid halduskolleegiumi menetlusajad 7 päeva võrra ja see väärrib äramärkimist. Alates sellest aastast püüab iga halduskolleegiumi kohtunik lahendada kuus 8 asja, millest 4 asja (määruskaebused) on valmistatud ette kohtujuristi poolt. Kui see eesmärk saab täidetud, siis oleme sammukese menetlusaja lühendamisele lähemale asunud. Hetkel on halduskolleegiumis 5 kohtunikku ja 5 kohtujuristi. Selle aasta esimese nelja kuuga on halduskolleegiumisse tulnud sisse 312 asja ja lahendatud on 278 asja. On näha, et kohtunikud pingutavad ja eesmärgi saavutamine on reaalne. Jäägis on kahjuks veel asju, mis on olnud menetluses üle 365 päeva.

Tutvusin Külli Luha tänase ettekandega ja sealt nähtub, et Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi jõudlus on vähenenud 15%, kuid võrreldes teiste kolleegiumitega, on nende töökoormus samas suurusjärgus. Nõustun sellega, et töökoormuse kasv halduskolleegiumis on tuntuva, kuid kolme nelja kuu jooksul ei ole veel saavutatud püstitatud eesmärki. Aega veel on ja kui sügisel saab täidetud ka kuues kohtuniku koht, siis on järgmisel perioodil menetlusajad palju lühemad.

Küllil koostatud analüüsis on võrreldud Tallinna Ringkonnakohtu ja Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi töökoormust. Sellest nähtub, et Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumis on jõudlus 23% väiksem kui Tartu kolleegidel ja sellest tulenevalt on ka lahendite arv väiksem. Tartus on täidetud ka kõik kohtujuristide kohad, kuid Tallinnas kõik kohad veel täidetud ei ole. Loodan, et olukorda parandab see kui halduskolleegium hakkab tööle täies koosseisus.

Kohtu esimehe ettepanekud õigusemõistmist takistavate probleemide lahendamiseks

Kolm kohtujuristi kohta jätsime täitmata, et praegused konsultandid saaksid ülikooli lõpetada. Selgus, et nad sellel aastal ei lõpeta ja seega sügisest teeme ettepaneku välja kuulutada konkursid nelja kohtujuristi koha täitmiseks.

Kõigile on teada, et jagame Pärnu mnt 7 maja Tallinna Halduskohtuga, mis põhiliselt asub neljandal korrusel. Tallinna Ringkonnakohtus asub alumistel korrustel. Selle maja keldrikorrusel on suured ruumid, mida keegi ei kasutanud. Kui meile tuli ametnikke juurde, siis meil oli suur probleem nende paigutamiseks, et võimaldada kõigile normaalne tööpind. Ametnikud keldrisse kolida ei tahtnud ja praegu asuvad keldrikorrusel tõlkide tööruumid.

Kohtujuristidel on vaja koolitust ja koostöös Riigikohtu koolitusosakonnaga viidi läbi sisekoolitus. Kõik jäid sellega rahule. Tegelikult leitakse, et uusi kohtujuriste peaks rohkem koolitama ja pakkuma välja võimalusi, et nad saaksid tunnetuse, kuidas menetlust juhtida. Seda peaks arutama koos ministeeriumi või koolitusosakonnaga.

Järgmisel aastal tahab üks tsiviilkolleegiumi kohtunik minna pensionile ja ta lubas avalduse selle kohta esitada suvel. Praegu on sellel kohtunikul menetluses üle 40ne asja ja asjade jagamise talle peame lõpetama ära hiljemalt järgmise aasta alguses. Lisaks läheb üks kolleeg tsiviilkolleegiumist aastaks Riigikohtusse ja tema asemele kedagi ei saadeta.

Aavik: Paluksin, et ka Tallinna Ringkonnakohus järgmine kord oma aruande väljatöötatud blanketil esitaks. Siis on need aruanded võrreldavad ja esitatud koos eelmiste aastate andmetega.

Pikamäe: Loeme Tallinna Ringkonna kohtu esimehe aruande teadmiseks võetuks. Täna kõiki kohtu esimehi nii aruannete kui ka tehtud töö eest.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Esimeeste aruannetes toodud ettepanekud lisatakse KHN-i pooleliolevate teemade tabelisse. Septembrikuises KHN-is arutatakse ühendkohtumaja küsimust. Töökoormuspunkti metoodika töögrupi tööd arutatakse detsembrikuises KHN-is.

3. Kohtute seaduse muutmise

3. 1 Kohtuesimeeste valimine kõigi kohtunike hulgast ja kohtukordnike tegevusele õigusliku aluse taastamine – KS § 41 lg 3 p 4 – Justiitsministeerium, Marko Aavik

Pikamäe: KHN kiitis viimasel korralisel istungil heaks põhimõttelise idee, et kohtu esimehi võiks valida kõigi kohtunike hulgast.

Aavik: Tegemist on eelnõu kavandiga ja me ootame tagasisidet, et seda täiendada ning seejärel saata eelnõu kooskõlastusringile. Esimene väiksem muudatus on see, et president ei nimeta enam kohtunikke konkreetse kohtuastmesse. Kehtiv seadus otseselt ei nõua seda, et kohtunik oleks nimetatud konkreetse kohtuastmesse, kuid praktikas on see nii kujunenud. Eelnõu alusel nimetatakse kohtunik ametisse eluks ajaks ja kohtuastme, kus ta tööle asub, otsustab Riigikohtu üldkogu.

Teine muudatus on see, et kohtu esimeest saaks valida kõigi kohtunike hulgast. Kohtud on erineva suurusega ja kohtutes on erineva ambitsiooniga inimesi ning meil on olnud probleeme ühe kohtu piires esimeheks kandideerida soovivate inimeste leidmisega. Eelnõuga soovatakse saavutada olukord, kus kohtu esimehe kohale välja kuulutatud konkursil oleks võimalik kandideerida kõigil kohtunikel. Kui kohtu esimeheks osutub valituks mõne teise kohtu kohtunik, siis luuakse mehhanism, et teise kohtu kohtunik saaks liikuda sellesse kohtusse, kus ta esimeheks valiti. Antakse garantiisid - näiteks kui ringkonnakohtu kohtunik liigub maakohtu esimeheks, siis talle säilib ringkonnakohtu kohtuniku palk. Samuti antakse garantii selle kohta, et kui esimehe ametiaeg lõppeb, siis on kohtunikul, kes on tulnud kohtu esimeheks teisest kohtust, võimalus jätkata teenistust selles kohtus, kuhu ta tuli kohtu esimeheks või ta võib liikuda tagasi kohtusse, kust ta esimeheks tuli.

Pikamäe: Kas ettekande osas on kellelgi tekkinud küsimusi?

Eerik: Praegu nimetab kohtu esimehe justiitsminister. Kas justiitsministri võim väheneb, jääb samaks või suureneb?

Aavik: Justiitsministri võim ei ole liiga suur. Viimase konkursi valguses, kus valiti Tallinna Halduskohtu esimees, on see kujundatud läbipaistvaks. Moodustati laiapõhjaline konkursikomisjon, mida ei ole kohtute seaduses reguleeritud ja see väga hästi tasakaalustab ning võtab ära pinged, mis võivad kohtu esimehe valimisel tekkida. Nüüd pannakse see, et komisjon peab oma arvamuse ministrile esitama, kirja ka seadusesse. Täna on võimalik esimehe valimine ka ilma konkursikomisjonita ja seega justiitsministri võim väheneb.

Eerik: Kas konkursikomisjoni otsus on ministrile siduv? Kas on võimalik, et konkurss kuulutatakse nurjunuks, kui kandidaadid on olemas, kuid otsustatakse, et ükski neist ei sobi?

Aavik: Seaduse kohaselt nimetab kohtu esimehe ametisse minister ja seega ei saa olla komisjoni otsus siduv. Minister saab kuulutada konkursi nurjunuks, kui tal on selleks põhjus.

Kerstna-Vaks: Kas ma saan õigesti aru, et pärast Tallinna Halduskohtu esimehe konkursi pretsedenti toimub iga järgmine kohtu esimehe valik, enne uue seaduse vastuvõtmist, samadel põhimõtetel?

Aavik: Ma ei saa sellele küsimusele vastata, kuna ma ei ole seda ministriga arutanud.

Pappel: Kas konkursikomisjon moodustatakse absoluutselt igaks kohtu esimehe valimiseks?

Aavik: Jah. Ei ole mõeldud, et luuakse alaline konkursikomisjon. Samas kui samal ajal on käimas mitu erinevat esimehe valimise konkurssi, siis võib olla üks konkursikomisjon.

Pikamäe: Eelmine kord arutasime küsimust üldpõhimõtete tasandil ja nüüd võiksime minna eelnõu teksti arutamise juurde. Kas eelnõu teksti osas on kellelgi tähelepanekuid või muudatusettepanekuid?

Saarmets: Kui kohtu esimees peaks tulema teisest kohtust, kuhu ta on Riigikohtu üldkogu poolt vormistatud alaliselt teenistusülesandeid täitma, siis see vormistatakse ministri käskkirjaga üleviimise korras. Kui ta aga soovibki jääda teise kohtusse oma teenistusülesandeid edasi täitma ka peale esimehe ametiaja lõppu, kas siis peaks Riigikohtu üldkogu tegema mingi otsuse selle kohta, et see kohtunik on nüüd alaliselt teenistusülesandeid täitmas teises kohtus.

Aavik: Selline liikumine ei tohiks vajada eraldi üldkogu otsust.

Saanküll: Kui ta tahab tagasi tulla, siis ta peab sellest ainult teavitama.

Karja: Üldjuhul ta liigub uude kohtusse ja sinna ka jääb, kuid kui soovib, siis võib ka tagasi tulla.

Pikamäe: Siin tuleks vältida olukorda, kus üks institutsioon hakkaks pidurdama kohtu esimeeste määramist. Põhimõte jääb samaks, et teenistukohta ka esimeheks minnes, muudab ministri käskkiri. Kui minnakse teise kohtusse esimeheks, siis ei ole vaja täiendavalt Riigikohtu üldkogu aktsepti. Mis puudutab tagasitulekut, siis see käib üldises korras.

Aavik: See on mõeldud nii, et üldkogu otsust ei ole selleks vaja. Kui see ei tule eelnõu tekstist üheselt välja, siis me täpsustame eelnõu teksti selles osas.

Siigur: §-i 12 on täiendatud lõikega 1³, mis sätestab, et kui kohtunik läheb teise kohtusse esimeheks, siis võib selle kohtu arv muutuda suuremaks kui see on muidu ette nähtud. Mis saab selle kohtuga, kust see kohtunik ära läheb? Tallinna Halduskohtus on täna 18 kohtuniku kohta ja kui 1 kohtunik peaks minema näiteks Viru maakohtu esimeheks, kas siis Tallinna halduskohtul tekib 1 vakantne kohtuniku ametikoht või ei teki?

Aavik: Asenduskohtuniku instituut peaks selle probleemi lahendama. Kui on tegemist aga väikse kohtuga ning asenduskohtunikke ei ole, siis saab kaaluda sinna ajutiselt koha tekitamist.

Siigur: Seda ei saa ka lubada, et terve kohtu esimeheks läinud kohtuniku äraoleku aja on teadmatus, kas ta tuleb tagasi või mitte.

Eerik: Millal tuleb asenduskohtuniku institutsioon?

Aavik: Loodetavasti järgmisel aastal.

Pärsimägi: Kas uue kohtute seadusega ei oleks võimalik kõike korraga reguleerida?

Aavik: Ei, me ei tee uut kohtute seadust, vaid muudatusi kehtivas kohtute seaduses.

Siigur: Hoolega peaks üle vaatama ka selle, et lisatasude määramine oleks kooskõlas.

Eerik: Siin on kolm elementi. Üks element on see, et teisest ringkonnast tuleb keegi, teine element, et kohtust ja kolmas element on komisjon, mis on teistmoodi. Probleem on selles, et raske on leida kohtu esimehi. Kahtlen selles, kas konkurss selle probleemi lahendaks. Kui leiame kohtuniku, keda tuleks veenda, et ta hakkaks kohtu esimeheks, siis on kaheldav, et ta ise konkursi kaudu esimeheks kandideeriks.

Ma ei saa aru komisjoni mõttest. Komisjon valib selle kandidaadi, keda nemad tahavad, kuid lõpuks valib ikkagi minister kohtu esimeheks selle kandidaadi, keda tema soovib.

Kolmas probleem, mida ma näen seostub sellega, et kohtu töötajad on väga iseseisvad ning kohtu esimehe põhiline funktsioon on distsiplinaarne funktsioon. See tähendab seda, et kui keegi läheb allapoole punast ehk keelatud joont, siis saab teda keelata, kuid väga palju ülesse poole punast joont ei saa ta töötajat lükata. Selleks, et kohus ja kohtusüsteem areneks, on vaja veenmist ning selleks oleks vaja, et kohtu esimees oleks selline isik, keda see konkreetne kohus ise toetab. Muudatusi saab teha läbi veenmise ja autoriteedi. Tegelikult peaks määrama kohtu esimehe isik, kes on süsteemi juht ning see, kas selleks peaks olema justiitsminister või Riigikohtu esimees, on juba teine küsimus.

Pikamäe: Oleme selle eelnõu osas arvmust avaldanud. Ministeerium saadab eelnõu kooskõlastusringile ja seejärel Vabariigi Valitsuse kaudu Riigikogusse. Vastan Andra küsimusele, et meil on mitu kohtute seaduse muutmise eelnõud käsil, kuna ei ole jõudu panna kõiki asju ühte eelnõusse. On asju, millega tuleb edasi liikuda kiiremini ja on asju, millega on rohkem aega.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja KHN-i liikmed avaldavad eelnõu suhtes arvamust. Justiitsministeerium saadab eelnõu kooskõlastusringile.

Saabub Lavly Perling.

3.2 Kohtunikuks saamise korralduse muutmine (seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus) – KS § 41 lg 3 p 4 – Riigikohus, Liis Lindström

Lindström: Muudatuste ajendiks on see, et palju kohtunikke on järgmistel aastatel minemas pensionile ja suur hulk kohtuniku konkursse on luhtunud. Kohtunikud ise, eelkõige kohtunikeksamikomisjoni ja koolitusnõukogu isikus, on püüdnud välja mõelda erinevaid võimalusi, kuidas seda probleemi lahendada. Jõutud on selleni, et praegu kehtiv kohtunikuks saamise korraldus vajaks ümbervaatamist ning eesmärgiks on muuta praegu kehtiv kord paindlikumaks, et need, kes näevad praegu kohtunikuks kandideerimise protsessi takistusena, leiaksid tulevikus soovi kohtunikuks kandideerida. Esiteks tuleks kohtunikuks kandideerimise protsess tervikuna muuta lihtsamaks ja teiseks peaks olema suuremal hulgal inimestel võimalik lihtsustatud korras kandideerida.

Lihtsam protsess võiks tähendada seda, et kaob ära praegune ettevalmistusteenistus. Edaspidi toimub kohtuniku ametioskuste õppimine pärast seda, kui kohtuniku eksam on sooritatud ja kohtunik on ametisse nimetatud. Esimese kuue kuu jooksul oleks noorkohtunikul kohustuslik läbida koolitusprogramm. Selle perioodi jooksul võiks jagada talle kuni 20% vähem asju, et tal oleks realselt võimalik koolitustel osaleda. Koolitusprogramm oleks kõigile ametisse asuvatele kohtunikele kohustuslik ja selle paneks eraldi kokku koolitusnõukogu.

Kohtunikuks võiksid kandideerida kõik, kellel on vähemalt 4 aastat magistrakraadi nõudva õigusosalase töö kogemust. Tegemist peaks olema tööga, mis eeldab magistrakraadi. Lihtsustatud korras peaksid saama kohtunikonda liikuda reguleeritud õigusosalade esindajad ehk inimesed notariaadist, advokatuurist ja prokuratuurist. Liikumine võiks olla vastassuunaline ehk ka kohtunikud saaksid nendesse organisatsioonidesse lihtsamalt liikuda ja oleks üldine horisontaalne liikumine erinevate õiguselukutsete vahel. Kohtunikeksamikomisjonile võiks anda volituse, et nad saaksid teatud juhtudel vabastada kohtuniku eksami sooritamise muude õiguselukutsete esindajaid, näiteks Õiguskantsleri Kantseleist tulevaid inimesi.

Väljatöötamiskavatsuse juurde püüdsime kirjutada ka eelnõu sätteid. Väljatöötamiskavatsusest võib jääda mulje, et tegemist on väga mahukate muudatustega, kuid tegelikkuses ei lisandu palju uusi sätteid. Oleme esitanud ühe võimaliku variandi, kuidas uus süsteem võiks edaspidi toimida.

Muudatustega suurendatakse ka kohtunikeksamikomisjoni volitusi. Plaanis on võtta kasutusele isiksuseomaduste testid, mille peaksid läbima kõik kohtunikuks kandideerijad.

Seoses sellega, et alates 2013. aastast vähendati märkimisväärselt kohtunike sotsiaaltagatise, siis selleks, et motiveerida olemasolevaid kohtunikke kohtusüsteemis jätkama, tehakse ettepanek tugevdada kohtunike mitterahaliste sotsiaaltagatiste paketti. Teeme ettepaneku pikendada kohtunike puhkusi nii, et iga viie ametis olnud aasta eest saab kohtunik juurde 3 puhkusepäeva ehk siis alustaval kohtunikul on 35 puhkusepäeva ja juba 15 aastat ametis olnud kohtunikul 44 päeva. Lisaks võiks kohtunikel olla võimalus vabale enesetäiendamise aastale ehk siis, kui kohtunik on olnud ametis üle 10 aasta, võiks ta kohtu üldkogu loal minna kuni üheks aastaks ennast täiendada.

Pikamäe: See väljatöötamiskavatsus on rohkem kui aastase protsessi tulemus, mis on lähtunud kohtunikueksamikomisjonist ja koolitusnõukogust. Põhimõtted, mida väljatöötamiskavatsus peegeldab, on nende kahe organi möödunud aasta kahe ühisstungi tulemus ning väljendavad kompromissi, milles lõpuks kokku lepidi. Kõik olid nõus sellega, et kohtunikuks saamise korraldus vajab muutmist, kuna olukorras, kus konkursid rohkem ebaõnnestuvad kui õnnestuvad, tuleks vähendada takistusi kohtunikuks saamisel.

Pilving: Mina toetan kutsealade vahelist liikumist. Advokaatide ja prokuröride puhul ei ole kahtlust, kuid notarid tegelevad liiga kitsa valdkonnaga. Kas notarite puhul ei jääks ühest eksamist väheseks, et nad kohtunikuks saaksid? Kas ei oleks õige võtta suund ühtse juristi eksami poole, mis annaks õiguse tegutseda kõigil nendel aladel, kus on eksamit vaja?

Pikamäe: Kohtunikueksamikomisjon ja koolitusnõukogu jõudsid oma laiendatud istungitel järeldusele, et ilmselt ei ole probleemi advokaatide ja prokuröridega, kuna nad mõlemad on menetlusosalised. Olen ka ise skeptiline notarite liikumise osas ja see on koht, mis vajaks arutamist, kuna nende töö on tõesti eripärane ning menetlusosalistena neil seost õigusemõistmisega varasemas praktikas pole olnud. Ühtse juristi eksamini jõudmise protsessi oskab Kai Härmand paremini kommenteerida.

Härmand: Ühtse juristi eksami suhtes on olnud erinevaid seisukohti ning pigem pooldati seda, et eksami sisu peaks olema sama. Ei välistatud seda, et tulevikus on eksami korraldus samuti ühtne. Esimeseks etapiks võiks olla omavaheline eksamite tunnustamine.

Luiga: Me oleme seda teemat mitmes vormis arutanud. Advokatuur teeb kolmekihilist eksamit. Esimene kiht toimub testi vormis, kus arvuti valib küsimused juhuslikkuse meetodil. Sinna on võimalik juurde teha erinevaid liideseid, mis tähendab seda, et arvuti otsib küsimusi vastavalt spetsialiseerumisele. Seda programmi tuleks pidevalt arendada. See võiks olla tulevikus laiapõhjaline test kõigile, mis kontrollib üle põhilised vajalikud teadmised. Teine kiht on meil kaasus ja kolmas on vestlus. Need võiksid jääda igale professionile vastavalt vajadusele. Põhilist kihti, kus me kontrollime akrediteeritud õigushariduse kvaliteeti, võiksime tõesti laiendada ühiselt. Meie oleme juba praegu võimalised seda arendama ja tekitama sinna erinevaid liideseid. Seda võiks arutada ja seda võiks ükskord tulla vaatama. Kohe eksami järgselt ütleb arvuti, kas saadi läbi või mitte.

Lindström: Ka VTK-s toodud ettepanekute mõte on selles, et igale kutseorganisatsioonile võiks jääda isiksuseomaduste kontrollimise võimalus.

Saarmets: Põhilähenedamine võiks olla selles, et inimene on töötanud alal, kus on seadusega ettenähtud nõuded, ka koolitus ja pidev enesetäiendamine. Mul on küsimus § 66 lg 6 kohta selles eelnõu kavandis, mille viimane lause sätestab, et kohtunikueksamikomisjon võib vabastada kohtuniku eksamist ka muul ameti- või töökohal töötanud isiku. Kohtunikueksamikomisjoni otsustamispiir on liiga avar ja see paneb pinget komisjonile endale. Võib-olla võiks siin olla täiendus selle kohta, et millistele nõuetele ameti- ja töökoht vastama peaks, et isikut võiks eksamist vabastada. Muidu võib tekkida selle üle palju vaidlusi. Konkursside osas on olnud takistuseks ettevalmistusteenistus, mitte eksam. Inimesed ei taha minna pikaajalisse ettevalmistusteenistusse, kuid kui on tahtmine kohtunikuks saada, siis eksami tegemine ei ole olnud takistuseks. Võiks olla nõue, et selle ameti- või töökoha keerukus ja vastutus vastab kohtuniku ametikoha keerukusele ja vastutusele. Mina loen siit sättest välja, et näiteks abiprokuröre automaatselt ei vabastata, aga eksamikomisjon saaks neid hiljem vabastada.

Pärsimägi: Siia § 74 lg-sse 2 on sisse kirjutatud, et on mingi kindel koolitus, mida koolitusnõukogu kinnitab ja mille peab kindla perioodi jooksul läbima. Urimus, mis on siin juures, näitas, et kohtusüsteemi tahavad tulla need, kes on seda lähedalt näinud ja väljast poolt tulijaid on vähem. Kas ei võiks tasu eest selliseid koolitusi pakkuda välja enne, kui otsustatakse kohtusüsteemi siseneda? Siit võib välja lugeda, et ainult siis saab koolitustest osa võtta, kui oled juba eluks ajaks kohtunikuks määratud.

Siimula-Saar: „Esimese kuue kuu jooksul“ tähendab seda, et selle aja jooksul peaks olema võimalus koolitus läbida, mitte seda, et ta selle aja jooksul ainult käibki koolitustel.

Pärsimägi: Tahtsin lihtsalt seda öelda, et enne ametisse nimetamist võiks ka mingi osa läbida.

Pikamäe: See oli ka ühisistungi teema, kuid seal tekkis probleem seoses sellega, et kas see ei ole ehk ressursi liigne raiskamine, kui me kulutame seda inimeste peale, kes lõpuks võib-olla kohtusüsteemi ei tulegi.

Härmand: Ma olen 3 aastat koos Kersti Kerstna-Vaksaga neid koolitusi läbi viinud ja tegelikult näeb kahe päevaga ära, kus inimene vajab järgi aitamist. Kui me hakkame koolitama kõiki neid, kes tahavad, ja pooled neist ei kvalifitseeru mingitel muudel põhjustel, siis see on tohutu ressursi raiskamine. Kui pakkuda selliseid koolitusi turul enne kandideerimist ja huvitatud ise maksavad, siis kuidas saab hiljem mõõta selle koolituse tulemust? Kas koolitaja annab tõendi koolituse läbimise kohta ja eksamikomisjon arvestab seda?

Pärsimägi: Praegu me lubame sinna isikuid, kes ei ole kohtunikud. Miks me lubame seda kohtujuristidele, kuid väljast tulijatele ei luba? Miks te arvate, et neid tuleks tuhandete kaupa?

Härmand: Mina saan aru nii, et koolitusmoodulisse võid kandideerida, kui sa oled ka advokaat või prokurör, kuid kui sa oled ametisse nimetatud kohtunikuna, siis sa saadki esimese kuue kuu jooksul intensiivse väljaõppe. Minu küsimus on pigem see, et kui inimesele on vaja seda õpet, siis kas on hea, kui ta samal ajal õpib ja menetleb asju? Samuti ei ole teiste kolleegide suhtes õiglane, et kohtunik, kes läbib koolitust ja teeb vähem tööd saab talle määratud ametipalka nagu teised kohtunikud ja teised peavad tema eest ka rohkem tööd tegema.

Luiga: Kas meil on töögrupp, kes tegeleb sellega edasi?

Härmand: Mina ootan tegelikult advokatuuri ametlikku vastust.

Luiga: Seega on töögrupp olemas ja sellega tegeletakse edasi.

Pappel: Seoses kohtu esimehe õigusega vähendada töökoormust kuni 20%. Kas kohtunikul on õigus nõuda töökoormuse vähendamist seoses sellega, et ta programmi läbib või on kohtu esimehel õigus keelduda, kui kohtul on suur töökoormus? Millised võiksid olla keeldumise alused?

Siimula-Saar: Sätte mõte on see, et lubada paindlikkust kohtu sees ja seda juhul, kui selleks on vajadust.

Pappel: Ehk siis kohtu esimehel on õigus vähendamisest keelduda?

Siimula-Saar: Selline võimalus on olemas.

Pikamäe: Sõna „võib“ sisaldab iseenesest ka keeldumise võimalust. Arvan, et see on siin suures osas teadlik valik, kuna see vajadus sõltub suures osas ka uuest kohtunikust, kes ametisse asub. Kui ta tuleb kohtujuristi ametikohalt, siis tema koolitusprogrammi maht on oluliselt väiksem kui nendel, kes tulevad täiesti väljastpoolt kohtusüsteemi. Kaasused võivad olla erinevad ja seetõttu on siin välja pakutud ka see „võib“ variant, et mitte teha seda kohustuslikuks ka olukordades, kus seda tegelikult vaja ei ole.

Pappel: Kas saaksite tuua enesetäiendamise kohta praktilisi näiteid, et keda see võiks puudutada? Kas see puudutab kohtunikku, kes õpib doktorantuuris ja soovib ennast täiendada või ükskõik millist kohtunikku, kes tahab lugeda näiteks õigusosalast kirjandust?

Lindström: Me ei tahtnud kasutada sõna „õppepuhkust“, kuna see on seotud täiskasvanute koolituse seadusega. Termin „enesetäiendamine“ oligi mõeldud nii, et siin oleks tegemist kohtu üldkogu diskretsiooni otsusega. Kohtunik peaks põhjendama, kuidas ta kavatseb seda aega kasutada. Kui kohtu üldkogu leiab, et see põhistus on nende jaoks veenev ja aktsepteeritav, siis ei peaks see tähendama ainult doktoriõpet ülikoolis.

Pappel: Kui kohtul on suur töökoormus, kas siis tuuakse näiteks asenduskohtuniku instituudi kaudu kohtusse selleks ajaks keegi asemele? Muidu võib saada takistuseks see, et kohtu üldkogu ei anna oma nõusolekut, kuna kohtunikke on niigi vähe ja ei saa lubada veel ühe kohtuniku aastaks eemale minekut.

Pikamäe: Selle jaoks peabki kohtu üldkogu andma oma nõusoleku.

Saarmets: Kas meil on poliitilises mõttes võimalik üldse sellest puhkuste teemast rääkida? Samuti tekkis mul küsimus, et kuna enesetäiendamise aastale minekuks on vaja nii kohtu üldkogu kui Riigikohtu esimehe nõusolekut, kas on vaja üldse piirangut, et staaž peab olema vähemalt 10 aastat? Kas ka see piirang on vajalik, et seda puhkust saab võtta ühekordselt?

Pikamäe: See on kindlasti poliitilist otsustamist vajav koht. Täna minister oma seisukohta veel öelda ei osanud.

Aavik: Kuidas on Riigikohtu esimees plaeninud selle väljatöötamiskavatsuse teemaga edasi minna? Meil on ühtse juristieksami teema, kuid selle kokkupanek võtab kindlasti kauem aega. Kas ootame ära juristieksami väljatöötamiskavatsuse või lähme selle väljatöötamiskavatsusega kiiresti edasi? Kas Kai Härmand oskab öelda, millal juristieksami väljatöötamiskavatsus võiks valmis saada?

Härmand: Ma ei näe tegelikult võimalust, et me need eraldi teeme.

Pikamäe: Minu seisukoht on see, et sellega tuleb edasi minna kohe, kuna ei ole pakilisemat probleemi kui kohtuniku konkursside nurjumine. Seda, millisele seisukohale jõuab just moodustatud töögrupp ühtse juristieksami küsimuses, on raske ennustada. Lisaks on oluline ka Tartu Ülikooli õigusteaduskonna seisukoht, mida ma samuti veel täna ei tea. Kui kohtuniku konkursid läbi kukuvad, siis see on probleem, millega tuleb intensiivselt tegeleda.

Siigur: Mina ei toeta kohtunikeksamist vabastamise aluste olulist laiendamist võrreldes tänasega. Võib vabastada näiteks õiguskantsleri. Kogenud ja tublile spetsialistile pole oma võimete näitamine eksamil midagi häbiväärset. Mina arvan, et kohtuniku eksam, mingisugusel kujul, peaks säilima.

Otsus: KHN avaldab arvamust seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse suhtes.

4. Riigikohtu esimehe poolt Riigikogule esitatava ettekande tutvustus – KS § 41 lg 3 p 3 alusel –
Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Pikamäe: Tava on olnud, et Riigikohtu esimees räägib põhiteesidest, millele ta soovib oma Riigikogu ettekandes keskenduda. Riigikohtu põhiseaduskomisjonile tutvustab Riigikohtu esimees oma põhiteese 25. mail ja Riigikogu täiskogu ees on ettekanne 4. juunil.

Tahan keskenduda ühele põhilisele probleemile, milleks on kohtuniku konkursside läbiviimine. Tänapäevane statistika näitab seda, et juba ligi 50% kohtunike konkurssidest ebaõnnestub. Tahangi Riigikogu tähelepanu sellele juhtida. Seda enam, et statistilised andmed näitavad, et 1/3 kohtunikest on pensioneerumas. Täna kohtu esimeeste aruannete raames kuulsime samuti seda, et palju kohtunikke on lähitulevikus ametist pensionile minemas. Kui neid kahte asja vaadata, siis on selge, et olukord on problemaatiline. Minu ettekanne keskendubki minu arvates esmastele lahendustele, mida seadusandja võiks teha – kohtute seaduse muutmine. Ehk siis need samad teemad, mis on kohtunikeksamikomisjoni ja koolitusnõukogu ühisistungitel käsitlemist leidnud. Ettepanek loobuda oma aja ära elanud ettevalmistusteenistuses, pidades silmas ka seda, et kohtujuristide projekt on kõikidesse kohtutesse jõudnud ja seega lõpule jõudmas. Ettepanek lihtsustada erinevate juriidiliste elukutsete vahel horisontaalset liikumist ehk alustada vastastikusest eksamite omavahelisest tunnustamisest ja teha lihtsamaks advokatuuri, notariaadist ja prokuratuuri inimeste liikumine kohtusüsteemi, kui nad seda soovivad. Ja ka kohtusüsteemist peaks olema sama lihtne inimeste liikumine advokatuuri ja prokuratuuri.

Kolmanda ettepanekuna juhiksin Riigikogu tähelepanu ka sellele, et olukorras, kus kohtunike sotsiaalseid tagatiseid on lähiminekus kaotatud, siis pikas või keskmises perspektiivis oleme täiesti uue olukorra ees, kuidas motiveerida juba süsteemi võidetud kohtunikke siin jätkama. Sisuliselt on kaotatud kõik olulised tagatised, mis 2002. aasta kohtute seaduses sisaldasid, milleks on kohtunike pension, staaži tasud ja kohtunike ülejäänud avalikust teenistusest mõnevõrra pikem puhkus. Ei saa alahinnata asjaolu, et eelnevalt kohtunik teadis, et 15. teenistuses oldud aasta järel tekib tal õigus kohtuniku vanaduspensionile ja see hoidis teda vähemalt 15 aastat kohtusüsteemis. Uutele tulijatele sellist motivaatorit süsteem ei paku ja ma näen ette, et see saab olema probleem ja hakkab põhjustama kohtunike kaadrivoolavust. See ei ole kindlasti asi, mille poole tasuks püüelda. Olgugi, et kohtuniku palk on täna Euroopa kontekstis täiesti võrreldav teiste Euroopa riikide omaga, siis kohtuniku palga

suhe keskmisesse palka on koguaeg halvenenud. See on positiivne, et Eesti inimesed on saanud jõukamaks, kuid see ei jäta oma mõju avaldamata ka kohtuniku sissetuleku suurusele. Seda enam, et kui ei ole enam teisi tegureid, mis teda sunniksid kohtuniku teenistuses jätkama, tekib küsimus, et miks mitte minna mõne teise juriidilise eriala peale.

Need on kolm minu ettekande keskset teemat, millele ma soovin keskenduda. Nagu on tavapäraselt välja kujunenud, lisan sinna juurde ka statistika kohtuasjade menetlemise kohta esimeses-, teises- ja kolmandas astmes ja ülevaate Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses tehtud lahendite täitmisest Riigikogu poolt.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Paus 15.26-15.45

Lahkuvad Marko Aavik, Toomas Vitsut.

5. Halduskohtumenetluse seaduse töögrupi töö tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justitsministeerium, Kai Härmand

Härmand: Märtsikuust alates on käinud koos töögrupp, mis on tegelenud halduskohtumenetluse mõtete arendamisega. Töögrupi liikmed on Villem Lapimaa, Kristjan Siigur, Juhan Siider ja ministeeriumi poolt Katariina Kärsten. Töö on olnud väga produktiivne. On välja töötatud ettepanekuid, mis ei ole veel päris eelnõuks vormunud, aga me tahame teha väljatöötamiskavatsuse. On tegeletud paljude küsimustega. Räägin täna kolmest suuremast muudatusest, mille tagajärjel peaks halduskohtumenetlus muutuma sujuvamaks ja kohtunikele tööressursi mõttes mõistlikumaks.

Esimene arenduste osa on kaebemenetluse piiramine. Need kaebused, mille puhul kohus saab öelda, et ta ei hakkagi selle probleemiga tegelema. Siin on kolm võimalikku arengut välja pakutud. Üks on lisada tagastamise alusena ilmselge pahatahtlikkus ehk kui kaebusest on näha, et see on esitatud meelelahutuslikul eesmärgil, nagu vangid seda pahatihti teevad. Teine võimalus on „musta nimekirja“ koostamine ehk võiks teha nimekirja inimestest, kelle kaebuste puhul võiks eeldada, et need võivad olla pahatahtlikud ja lisada nende kaebustele loasüsteem. Kolmas võimalus on kehtestada kinnipeetavate kaebustele loasüsteem. On arutatud ka tuvastamiskaebuste esitamise piiramist, et seda ei saaks esitada nii nagu praegu, lihtsalt viidates sellele, et isik soovib kunagi tulevikus kaebust esitada.

Teine arenduste osa on lihtmenetluse analüüsimine, et muuta seda laialdasemalt kasutatavaks. Praegu on see seaduses olemas, kuid praktikas seda väga ei kasutata. Üks võimalus on rahalise piiri muutmine. Teine võimalus on allutada kõik vangistusseadusest tulenevad kaebused või mingi osa nendest lihtmenetlusele näiteks, distsiplinaar karistuste vaidlustamine.

Kolmas oluline osa, mida analüüsi, oli määruskaebusõiguse esitamise piiramine. Üks ettepanek oli riigilõivu tasumisest vabastamine. Praegu läheb väga suur osa menetlusajast sellele, et esitataks kaebus ja siis esitataks menetlusabi taotlus riigilõivust vabastamiseks ning sellele kulub palju aega ja inimressurssi. Järgmine ettepanek oli piirata edasikaebevõimalust määruskaebuste puhul sarnaselt tsiviilkohtumenetlusega, kus üldjuhul menetluslikud kaebused ei lähe teisest astmest edasi. Ühe võimalusena on kaalutud ka seda, et esitada määruskaebused kohe ringkonnakohtule ja esimese astme kohus vabastada sellest menetlusest. Resolutsioonmääruste tegemise võimalus juhul, kui ringkonnakohus nõustub esimese astme kohtu seisukohtadega. Loasüsteem on samuti üks väljapakutud võimalustest, mis määruskaebeõigust piiraks. Suurematest muudatustest on see kõik.

Pikamäe: Päevakorrapunkti juurde on lisatud väga mahukas memo erinevatest lahenemist vajavatest küsimustest ja nende lahendamise võimalustest. Ministri poolt on moodustatud töögrupp ja selle liikmetest on kohal Kristjan Siigur. Kas sa soovid midagi lisada?

Siigur: Memos on olulisemad punktid põhjalikumalt välja toodud ja suuliselt pole mõtet hakata seda üle täpsustama. Hilissügiseks võiks väljatöötamiskavatsus valmis olla.

Pikamäe: Kas on täiendavaid ettepanekuid?

Pärsimägi: Punktis 3.6 sätestatud enamtasutud riigilõivu kautsjoni tagastamine kohtu algatusel ei ole halduskohtu eripära, vaid riigilõivu seadus näeb sellise korra ette.

Pilving: Rõhutaksin seda, et halduskohtumenetluse kuludest väga suure osa moodustavad kinnipeetavate määruskaebused. Minu arvutused, mis me tegime Riigikohtu abilistega näitavad, et 1,2 miljonit kulub kinnipeetavate asjade peale ja sealt omakorda tõsine osa määruskaebuste peale, mida ei ole nii palju vaja.

Pikamäe: Minul on 3 tähelepanekut. Esiteks peaks tõsiselt mõtlema sellele, mida ette võtta kinnipeetavate masskaebamise vältimiseks. Loamenetlus on üks võimalikke lahendusi, kuid see tähendab seda, et keegi peab kõik kaebused ikkagi läbi vaatama ja neid hindama. Võib-olla peaks olukorra lahendamiseks vaatama võrdlevõiguslikult teisi Lääne-Euroopa. Üks võimalus võiks olla kaebuse eseme täpsem määratlemine – mille peale saab kaevata ja mille peale ei saa.

Kolm kohtumenetlust võiks käia sünkroonis. Ühte kohtumenetluse ei ole mõtet tekitada liiga suuri erinevusi, mis lahknevad oluliselt tsiviil- või kriminaalmenetlusest.

Peaks mõtlema ka sellele, millised asjad võiksid ära lõppeda ringkonnakohtus ehk kas kõikide asjade peale peab saama esitada kaebuse Riigikohtusse, kuna ka Riigikohtu ressurss on otsakorral. Oleme arutanud ka Riigikohtus seda, millised võiksid olla need asjad, mille puhul Riigikohtusse kaebamise õigust võiks piirata.

Härmand: Kas sa pead siin silmas menetluslikke küsimusi või lõpplahendeid?

Pikamäe: Mõlemaid. Ministri poolt on moodustatud töörühm võiks mõelda ka selle peale.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkub Kai Härmand.

6. Halduskohtute ja ringkonnakohtute halduskolleegiumite töökoormust võrdleva analüüsi tutvustamine– KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

Luha: Eelmisel aastal tegeles KHN haldusasjade lahendamise temaatikaga ringkonnakohtutes ja sellel aastal on päevakorras vakantse kohtunikukoha jagamise teema laienemas halduskohtutele, kogu see temaatika vajas analüüsi ja tutvustust, et saaks millegi järgi otsustada. Analüüsi eesmärk oli anda KHN-i liikmetele ülevaade ja teisest küljest vaadata, mis on saanud eelmisel aastal mõlema halduskolleegiumi poolt KHN-ile antud lubadustest. Etteruttavalt võin öelda, et halduskohtute töökoormus on suhteliselt prognoosimatu. Tsiviilkohtumenetluses ja kriminaalmenetluses on prognoosimine palju lihtsam, kuna hektilisi hüppeid ei ole. Halduskohtumenetluses põhjustavad viimasel ajal hüppeid töökoormuses kinnipeetavate kaebused.

Eelmine aasta oli erandlik aasta, kuna Tartu Halduskohtu koormus ületas Tallinna Halduskohtu koormuse märgatavalt. Väikeses kohtus tekitab üks sarikaebaja väga suure probleemi. Halduskohtud on progressiivsem osa kohtutest, kus töökoormusmetoodika on väga hästi rakendunud, mis tähendab seda, et seda metoodikat kasutades oli võimalik vaadata töökoormuse sisse. Nii nagu eelmisel aastal oli ka sellel aastal raskete asjade osakaal Tallinna Halduskohtus ca 43% ja Tartu Halduskohtus 23%. Niisuguste tulemusteni on mai keskpaigaks jõutud mõlemas halduskohtus. Tallinna Halduskohtus lahendatakse määrustega asju keskmiselt 80 päeva, otsusega lahendatakse asju 284 päeva ja iga kohtunik lahendab kuus keskmiselt 9 asja. Tartu Halduskohtus lahendatakse määrustega asju 68 päeva, otsustega lahendatakse asju 192 päeva ja iga kohtunik lahendab kuus keskmiselt 15,7 asja. Neid kahte kohut omavahel võrrelda ei ole aga õiglane. Täna on päevaks on Tartu Halduskohtus kohtujuristid komplekteeritud, kuid Tallinna Halduskohtus on see protsess veel toos või siis kohe-kohe lõppemas. Seetõttu ma arvan, et 9 asja igakuiselt lahendada ei ole Tallinna Halduskohtu kohtuniku piir. Menetluses asju on Tallinna Halduskohtul 790 ja Tartu Halduskohtul 503. Asju, mis on olnud üle aasta menetluses, on Tallinna Halduskohtul 16% ja siia pean lisama, et see ei tähenda seda, et igal kohtunikul on 16% asju olnud üle aasta menetluses. Palju on neid asju, mis on peatatud, kuid mille kohta ei olnud KIS-is adekvaatset märget. Tartu Halduskohtul on 3,6% neid asju, mis on olnud menetluses üle aasta. See tähendab seda, et vaatamata sellele, et nende töökoormus oli

eelmisel aastal väga suur, siis kui töökoormus sellel aastal normaliseerub, ei ole asjade vanus väga suur.

Saarmets: Kas asjade vanus siin on see arvestuslik keskmine?

Luha: Ei, siin lahendatud asjade puhul on esitatud lahendatud asjade keskmine menetlusaeg.

Ringkonnakohtute puhul võib öelda, et olulist asjade arvu tõusu tervikuna ei ole. Loomulikult on kohtunikule apellatsioonkaebuse lahendamine koormavam kui määruskaebuse lahendamine. Nelja ja poole kuu jooksul on Tallinna Ringkonnakohtus apellatsioonkaebusi lahendatud 118, keskmise menetlusajaga 214 päeva, määruskaebuseid 197, keskmise menetlusajaga 32 päeva. Iga realselt töötanud kohtunik on lahendanud 5,2 apellatsiooni ja 8,8 määruskaebemenetlust. Praegu on menetluses 256 asja ja keskmiselt 8,2% on nendest üle aasta vanad. Tartu Ringkonnakohtus on apellatsioonkaebusi lahendatud 147, keskmise menetlusajaga 347 päeva, määruskaebuseid 176, keskmise menetlusajaga 29 päeva. Iga realselt töötanud kohtunik on lahendanud 6,6 apellatsiooni ja 7,8 määruskaebemenetlust. Keskmiselt 13% on üle aasta menetluses olnud asju.

Sellised on töökoormuslikud näitajad. Ma ei pea põhimõtteliselt õigeks seda, et kui kuhugi vakantne koht tekib, siis sellele kohale tekib konkurents. Meil peaks olema sellisele olukorrale süsteemsem lähenemine. Hüppeline töökoormuse kõikumine ei tähenda seda, et peaksime hakkama kohtunike kohti ümber jagama, kuna see on kõige ressursirohkem. Lisaks kohtunikukoha loomisele tuleb luua teda abistavate ametnike ametikohad ja füüsilised töökohad. Kohtuniku koha ümberpaigutamine peaks olema igakülgset läbi kaalutud otsus. Minu ettepanek oleks lasta tõhusama õigusemõistmise projektil ka Tallinnas mõjuda ja oodata ära nende kohtade tulemused, kuhu praegu on konkursid käimas. Tegeleme sellega uuesti septembris ja detsembris. Kõige mõistlikum on täita koht selles kohtus, kuhu ta mõeldud on.

Pikamäe: Sinu lõppjäreldus on see, et vakantsset kohta Tallinna Halduskohtust mitte liigutada?

Luha: Jah.

Pikamäe: Varasemalt oli ettepanek liigutada see koht ühte ringkonnakohtusse. Seda seisukohta sa ei poolda?

Luha: Kas Tallinna Ringkonnakohtus on kõik kohtujuristide kohad täidetud?

Saarmets: Alates maikuust on viis kohtujuristi.

Luha: seega on need kohtud praegu võrreldamatud. Tartu Halduskohus lahendab asju rohkem, kuid neil on ka abilisi rohkem. Kui Tallinna Ringkonna- ja halduskohtus on kohtujuristide lisandumine hakanud mõju avaldama, siis saab kohtute töökoormust ja -jõudlust objektiivsemalt hinnata. Teine lähenemine kohtunike kohtade täitmisele oleks see, et me ei näe kohtuniku kohtades püsivat ressursi ja tõstamegi neid pidevalt ümber.

Pilving: Millise näitaja põhjal sa andsid hinnangu, et ringkonnakohus pole täitnud oma lubadusi?

Luha: Detsembrikuu KHN-is arutasime Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi jõudlust ja lahendamise aegu ning Tallinna Ringkonnakohus lubas hakata lahendama 8 apellatsiooni kohtuniku kohta kuus. Praegu lahendatakse aga 5 apellatsiooni ning see on oluliselt väiksem lubatud arvust.

Pilving: Teine tabel näitab, et lahendatakse rohkem asju.

Luha: See tabel on töökoormuse kasvu kohta ja näitab seda, et asju tuleb sisse rohkem. Reaalselt lahendab iga kohtunik 5 apellatsiooni ja 8 määruskaebust kuus. Üks arv näitab töökoormust ja teine seda, kui palju kohtunik realselt suudab lahendada. Kui võrrelda halduskolleegiumi tulemusi teiste kolleegiumite tulemustega, siis ma ütleksin, et halduskolleegium ei ole kõige jõudsam.

Reinola: Nad jõuavad sinna.

Pilving: Kas meil on olemas arv, mitu apellatsiooni kuus lahendas iga kohtunik eelmisel aastal? Peaks võrdlema seda, kas asi on paremuse poole liikunud.

Luha: Eelmisel aastal lahendas iga kohtunik 4,9 apellatsiooni ühes kuus.

Pilving: Siis on ju jõudlus muutunud paremaks.

Pappel: Kas siin tabelis, kus on arvestatud mitu asja kohtunik kuus lahendab, on arvestatud ka ringkonnakohtunike puhkuste ja õppepuhkustega?

Luha: Ei, siin seda ei ole arvestatud.

Pappel: Siin kajastub see täiesti, kuna Tartu Ringkonnakohtu 2 kohtunikku olid vähemalt 3 nädalat õppepuhkusel. Samuti on kohtunikud olnud korralisel puhkusel.

Luha: Kohtunike korralist puhkust me juba seetõttu mitte ei arvesta, et kõik kohtunikud on kokkuvõttes võrdselt puhkusel. Samas lisan, et 4,5 kuune periood on liiga lühike, et anda adekvaatset hinnangut. Kui me oleme käivitanud kohtutes tõhusama õigusemõistmise projekti, siis me võiksime lasta sellel eelnevalt mõjuda.

Pappel: See, kui palju lahendas iga kohtunik Tallinnas või Tartus asju, ei näita midagi objektiivselt. Selle võiks arvutada võib-olla koormuspunktidesse ringi, et saada mingi objektiivne tulemus, kuna igal asjal on vahe. Ma võin lahendada 4 väga rasket asja või 8 väga kergelt asja.

Luha: Ringkonnakohtute töökoormusmetoodika töögrupp on jõudnud järeldusele, et tegelikult ringkonnakohtus ei ole vahet, kas tegemist on kriminaal-, tsiviil- või haldusasjaga, vaid vahe on selles, kas tegemist on apellatsioon- või määruskaebuse lahendamisega.

Kerstna-Vaks: Siin on vahe esimese astme haldusasjadega – raskuskategooriad on selgelt erinevad.

Luha: Jah, metoodika on selline, et esimese astme haldusasjades on vahe, aga ringkonnakohtus ei ole vahet. See skaala, mida me eelnevalt vaatasime, praeguse seisuga ringkonnakohtu asjadele ei kehti. Kui praegu tegutsev töökoormusmetoodika töögrupp jõuab teisele järeldusele, siis on ka tulemus teistsugune.

Pikamäe: Kui küsimusi ei ole, siis kuulame ära KHN-i liikmete seisukohad. Tuletan meelde, et see küsimus tuli KHN-i päevakorda seoses sellega, et mõni KHN-i istung tagasi tegi Ivo Pilving ettepaneku viia tühi koht Tallinna Halduskohtust üle Tallinna Ringkonnakohtusse. Lepiti kokku, et seda küsimust analüüsitakse ja tänaseks on see analüüs koostatud. Täna me ei otsusta koha üleviimist, vaid arutame seda, kas koha üleviimine oleks otstarbekas või mitte.

KHN-i liikmed avaldavad arvamust.

Pilving: Ma tänan analüüsi eest. Mul ei olnud ettepanekut, et koht üle viia, vaid palusin analüüsida, kas kuskil võiks olla vajadus selle koha järgi suurem. Üldjoontes on analüüs kvaliteetne, kuid näen siin kahte puudust. Esiteks ei võeta arvesse asjade erinevat liiki ja nende erinevat koormust. Halduskohtus on väga selgelt erinevad kaalud haldusasjadel – kinnipeetavate kaebused *versus* planeeringud ja riigihanked. Ringkonnakohtus ei saa seda vahet ära kaotada. Kui hakkame võrdlema Tallinna ja Tartu koormust, siis me peame seda arvestama. Asju ühte moodi arvestada kindlasti ei tohi, kuna Tartus on suur kaal kinnipeetavate asjadel.

Ei saa päris võrdsustada teiste kolleegiumite asju, et igat liiki asjad on ühe kaaluga. Ma ei tea, mis asjade kaalude vahe on, kuid ei saa eeldada, et tsiviil- ja haldusasjad on võrdse kaaluga. Oleks võinud arvesse võtta ka abipersonali hulka, mille osas on Tartu kohtud paremas olukorras. Võib-olla nende täiendustega saaks parema otsustusbaasi.

Luha: Need täiendused on sügiseks täiesti tehtavad, kuid lähtudes kokku lepitud metoodikast, ei saa me arvestada ringkonnakohtutes apellatsioonimenetluse siseselt asjade liiki. Töögrupis on kokku on lepitud see, et asjadel ei ole ringkonnakohtus vahet.

Pilving: Mina jään töögrupiga eriarvamusele.

Luha: Edastan sinu seisukoha töögrupile.

Pilving: Abi oleks ka sellest kui arvutus ikkagi ära teha. Üldjoontes tänan analüüsi eest. Eile saatsin KHN-i e-maili listi ettepaneku, et koht täita. Mul ei ole veendumust, kus täitmise vajadus kõige pakilisem on. Mõlemas ringkonnakohtus tundub väga selge probleem olevat. Täitmata koht tuleks ära täita arvestades, et täitmine ise võtab aasta aega. Kohtuniku kohale, mis on ette nähtud, tuleb inimene tööle võtta.

Kerstna-Vaks: Ma ei saa aru, mida Timo Ligi siin arvestama peab? Ma saan ise väga hästi aru, kuidas asjad ei ole ühe kaaluga. Eelnevalt ei tahetud hakata neid kaaluma. Timo Ligi ei saa midagi teha kui kohtud ise midagi ei tee.

Luha: Ringkonnakohtute töökoormusmetoodika töörühm ei ole ainuke töörühm, pole ju välistatud, et metoodika ühtlustamise eesmärgil leitakse, et ka ringkonnakohtutes tuleks põhimõtteid muuta, siis tuleb seda vähemalt arutada.

Saarmets: Mina tänan ka selle analüüsi eest, eriti tänan lehekülgedel 7-8 asuva tabeli eest. Eilse seisuga oli Tallinna Ringkonnakohus teinud sellel aastal 110 otsust ja Tartu Ringkonnakohus 117. Mõned asjad on lõppenud ära sellega, et riigilõiv ei ole makstud. Tahame võrrelda kahe ringkonnakohtu halduskolleegiumi eelduslikku koormust, siis siin annaks arvutus, läbi esimese astme kohtute koormuspunktide kategooriate, võib-olla isegi parema ülevaate.

Ma luban, et maikuus teen rohkem kui kaheksa otsust. Urmas Reinola ettekannet ja seda tabelit vaadates on näha, et menetlusaegade osas on toimunud lühenemine ja tegelikult on lahendatud asjade arv suurenenud.

Pappel: Tartu Ringkonnakohus ei ole tegelikult taotlenud endale uut püsivat kohtuniku kohta. Meie näeksime lahendusena ajutise koha võimaldamist. Kas see teema võetakse päevakorda septembri või detsembri KHN-is?

Luha: Mina saan lubada seda, et me hiljemalt juunikuus arutame Tartu Ringkonnakohtu ettepanekut.

Pikamäe: Eelnevalt sai kokku lepitud, et lahendamist vajavad ettepanekud ja probleemid paneme pooleli olevate teemade nimekirja. Ma ei saa aru ajutise või alalise koha vahest, kuna fakt on see, et see koht tuleb kuskilt võtta. Meil ei ole kohtuniku kohtade reservi ja see tähendab seda, et kui keegi saab ühe juurde, siis teine peab ühest kohast loobuma.

Pappel: Meie ettepanek on seotud ühe kohtuniku pensionile minekuga. Mida hiljemaks otsustamist lükatakse, seda vähem mõju positiivne otsus meile avaldab.

Pärsimägi: Meil on ka praegu see põhimõte, et isikut saab vabastada varem. Seega saaks vähemalt kuus kuud varem alustada uue kohtuniku otsingu protsessiga.

Pikamäe: Analüüs on tehtud ja tulemus on selline, et koht tuleb praegu jätta sinna, kus ta on. Toetan seisukohta, et tuleks täita seal, kus see koht on. Ei ole muid andmeid, et otsustada teistpidi. Toetan Ivo Pilvingu seisukohta, et võiks alustada Tallinna Halduskohtus oleva täitmata koha täitmisega. Ettepanekute juurde, mille Tartu Ringkonnakohus esitas, tuleme tagasi sügisel. Kuna meil täna muud statistilist materjali ei ole, siis koht tuleb täita.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

7. Kohtustatistika metoodika töörühma töö tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel –
Justiitsministeerium, Külli Luha

Luha: Nii nagu KHN soovis, oleme metoodikat arutanud kohtunikega. Töökoormuspunkti- ja kohtustatistika metoodika töörühmad on kohtunud ja arutanud üldiseid teemasid. Metoodika on laienenud ja ajas muutunud suuremaks, kui ta algselt kavas oli. Liidame kohtustatistika metoodikale juurde töökoormusmetoodika ja Riigikohtu aruandlusvajaduse. Kõige selle pinnalt saab tellida KIS2-le ühtse statistikakeskkonna, mis arvestab menetluse liikumist esimesest astmest kõrgemasse astmesse ja tagasi, et oleks ühtne kohtumenetlust jälgiv aruandluskeskkond. Need on tegevused, mille tõttu on

dokumendi kirjutamise aeg pikemaks muutnud. Meil on eesmärk detsembriks põhimõtted kokku saada. Lisaks Riigikohtu statistikale ja töökoormusmetoodikale, oleme töörühmas arutanud ka täiesti elulisi probleeme ehk KIS-i täitmispraktika kokkuleppeid.

Pikamäe: Mis võiks olla tähtaeg, millal saab töörühma töö valmis sellisel, et me saame seda KHN-is arutada?

Luha: Selle aasta detsembrikuises KHN-is võime arutada töörühma tööd.

Pikamäe: Lepime kokku, et detsembrikuises KHN-is tutvustatakse eelnõude kujul selle töörühma tööd KHN-i liikmetele.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Kohtustatistika töögruppi tööd tutvustatakse eelnõude kujul detsembrikuises KHN-is.

8. Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel - Justiitsministeerium, Rasmus Karja; Riigikohus, Liis Lindström

Karja: Täna sai palju teemasid arutatud ja palju uusi teemasid lisandus juurde.

Kohtu esimeeste valimise eelnõud tutvustasime täna KHN-ile.

Kohtuteenistujate motivatsiooni ühtsed põhimõtted – otsustasime, et arutame seda uuesti septembris, kuna tekkis arusaam, et oleme algsest eesmärgist eemaldunud.

Halduskohtumenetluse seadustiku revideerimine – seda täna tutvustasime.

Ida-Virumaa teemad tõusid täna tugevasti päevakorda ja kindlasti peame Viru Maakohtu kohtuniku kohtade täitmise probleemi edasi arutama.

Asenduskohtuniku instituudi väljatöötamiskavatsust soovime esitleda septembrikuises KHN-is.

Lindström: Kohtunikuks saamise korralduse muutmine ehk need kohtute seaduse muudatused, mida täna arutasime võiks edasi jääda pooleliolevate teemade nimekirja, et oleks võimalik jälgida, kuidas selle eelnõu menetlemine edaspidi kulgeb.

Luiga: Mis on saanud ühtsetest turvakontrolli põhimõtetest?

Pikamäe: Eelmisel korralisel istungil jõudsime järeldusele, et kohtukordnike tegevusele õiguslikud alused puuduvad. Õiguslikud alused on nüüdseks taastatud. Ühtsete põhimõtete juurde võiks tulla tagasi septembrikuises KHN-is.

Luiga: Kas keegi teeks ühtsed reeglid? Töö raames võiks samuti teha kaitsjate ja prokuröride ohtlikkuse analüüsi.

Särgava: Meil on tugev turvakontroll ja see toimib ideaalselt.

Pikamäe: Lepime kokku, et turvakontrolli teostamise suhtes võtame mingisuguse ühtse seisukoha. Pooleliolevate teemade tabelis on kaua seisnud Viru Maakohtu täitmata kohtunike kohtade täitmise probleem. Kas ministeerium saaks septembrikuiseks KHN-iks sellega tegeleda, saada sellele küsimusele poliitiline seisukoht ja võtta see teema aktiivselt päevakorda.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 22.05.2015. a kell 16.57

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Aliis Pihkva
Protokollija

